

№ 5 (214) 29 студзеня 2001 г.

навіны за тыдзень

**РАБУЮЦЬ
БЕЛАРУСКІЯ АСЯРОДКІ**

У ноч з пятніцы на суботу абраўавалі Берасцейскі цэнтар падтрымкі грамадзянскіх ініцыятываў "Вежа". Рабаўнікі вынеслі ўсю тэхніку, якая была ў карыстальніцэнту: 6 кампутараў, друкарку, мадэм, сканэр, факс. Пры дапамозе гэтага абсталівання рыхтавалі да друку калія 46 выданьняў малога накладу з усімі Берасцейшчыны, праводзілі кампютарную школу для грамадзінікі арганізацый, ладзілі юрдычныя кансультацыі для нефармальных групаў у пытаннях рэгістрацыі. Супрацоўнікі "Вежы" пакінулі памяшканье а 22-й увечары 26 студзеня, а раніцай (а 9.30) ofіс знайшлі абраўаным. "Вежа" арандуе памяшканье ў двухпавярховы дамку ў самым цэнтры Берасця — акурат наспраце будынку знаходзяцца райсуд і съедыніліцаў, які дзень і ноч ахоўваецца. З будкі ахоўніка добра відаць і будынак "Вежы".

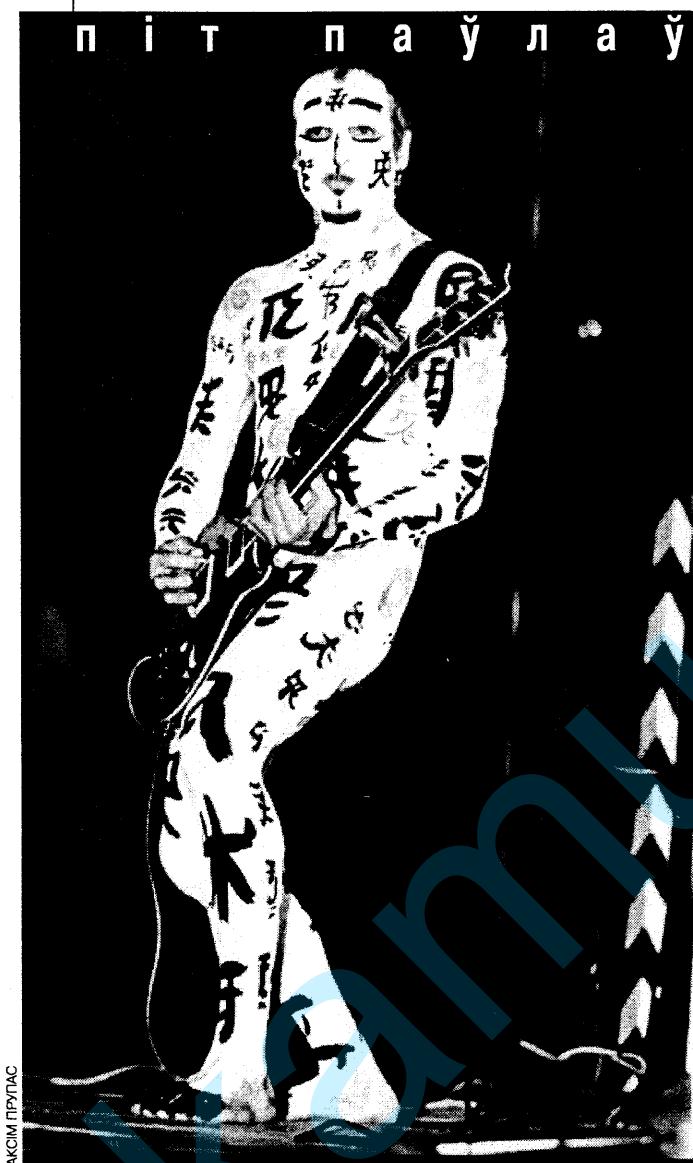
Вядуць съедыніцца. Калі гэта арганізовалі спэцслужбы, каб падварціць беларускую дзеяньсць, дык шанцаў, што рабаўнікі знойдуть, вобмаль. А выглядае на тое, білітарна дзень таму, уnoch з 25 на 26 студзеня, таксама абраўавалі ofіс Дрысенскага інфармацыйна-рэсурсавага цэнтра "Рубон". А месяц таму такі ж лёс напаткаў Наваполацкі цэнтар "Усяслай Чарадзей".

Усе гэтыя асяродкі займаюцца падтрымкай і развиціем грамадзянскіх ініцыятываў і нефармальных аб'яднаньняў рознага кірунку: маладзёжка, жаночага, спартовага і г.д.

ГАНЧАРЫК ІДЗЕ

Прэзыдэнт Рады Фэдэрацыі прафсаюзаў падтрымаў проплануў аўтадзе. Уладзімер Ганчарык ў прэзыдэнцкіх выбарах як "шарагавага грамадзяніна шляхам збору 100 тысячічай подпісаў". Выбарчая пляцформа будзе разгледжаная пасыля афіцыйнага аўбяшчэння даты выбараў.

Б.Т.

Падчас Рок-каранацыі Піт Паўлаў і Лявон Вольскі зьявіліся на сцене, падарованы ў бела і размалеваны гіерогліфамі (малівалі Пітава жонка). На Лявону была кароценькая спаднічка і невядомага паходжання даслехі, на Піту ж — нічога, акрамя гітары. (Ахоўнік за кулісамі не выпускаў яго на сцену голым і пасыля кароткае бойкі прымусіў надзею плаўкі. Піт плюнуў, нацягнуў майткі, высакай на сцену і тут жа ўздрэў. Граміла-ахоўнік скліўся за галаву і прашапаў Адаму Глебусу, які рыхтаваўся ўручыць свой прызы: "Ну ўсё, блін, мне капец").

Пра РОК-КАРАНАЦЫЮ на старонцы 6.

Акрамя таго, у дверах пазынкалі кантэйнеры для съмецыя, а тэхніка для вывазу адкідаў не выдзяляеца з-за адсутнасці саліркі, якую берагуць для "бітвы за ўраджай". Аўтары газеты заклапочаны тым, каб Дзяркаўшчыну не напаткаў лёс старажытнай Пампэі, але загінуць яна можа не ад выважэння вулькану, а ад съмецыя, якое паступова запаляне вёску.

Дзяркаўшчына — своеасаблівая вёска Глыбоччыны. Яе нельга аднесці да згасаючай, як некаторыя іншыя, дзе засталіся нямоглы пэнсіянёры. Акрамя дзвінкоў дзяржаўных, ёсьць тут дзве прыватныя крамы, касыцёл, сярэдняя школа, пошта, ФАП, клуб, нават свая кэрэта хуткай дапамогі і, зразумела, калгасная управа з разъездным мэхваром.

Аднак на толькі гэтым слыне вёс-

НЕГВАЛТОЎНЫ ЗАХОП УЛАДЫ

Ці ёсьць сіла, здольная на такое ў 2001 годзе?

Былы міністар абароны Павал Казлоўскі — адзін з фаварытаў змагання за права стаць кандыдатам ад патрыятычна-дэмакратычнага блёку. Незалежнае беларуское грамадства чакае ад кандыдатаў здолнасці сабраць 100 тыс. подпісаў, ращучасці ў часе выбараў і здатнасці аўтадзе беларуское грамадства пасыля перамогі. За Казлоўскім — імідж генэрала. За ім жа — паездка ў Москву напярэдадні вылучэння і контакты з былим кіраўніком КДБ У.Мацкевічам. Таму гутарку з'ім мы начапілі з пытання, ці ёсьць у Беларусі сіла, якая магла б прыўсці да улады негвалтоўным шляхам у 2001 г.?

Старонка 2.

Развод па-славянску

Лукашэнка і старая ельцынскія
кадры — цяжар Пуціна

У гадавіну падпісання дамовы аб стварэнні "саюзнай дзяржавы" Беларусі і Расеі Аляксандар Лукашэнка учыніў скандальны дэмарш, нечакана перапыніўшы свой чарговы візит у Москву. Кажуць, пакрыўдзіўся на свайго калегу Пуціна, які аддаў перавагу сустрэчы з прэзыдэнтам Ізраілю перад братэрскім абдумкам з славянскім хаўрусыкам. Зрабіўся відавочным, што стаўлены новага гаспадара Крамля да свайго наўрымсілівага беларускага калегі нашмат больш прагматычнае бацькоўскую спагаду Б.Ельцына. Пра гэта съедаць падрабязнасці скандалу вакол затрымання, відаць, ужо былога саюзнага дзяржавкатарапата Паўла Барадзіна.

Падчас падпісання своеасаблівага шлюбнага контракту з Лукашэнкам год таму адраджальнікі вілікай Расеі нікчым чынам ні бачылі ў ім партнера. Пуціну на шляху ў Эўропу, на Захад, на смаленскай дарозе патрэбны толькі выкананца. А такім гаспадар Беларусі можа быць толькі калі яго моцна і надзеяна прыўсліце да расейскай эканомікі. Аднак эфектыўная эканамічная мадэль дзяржавы, як яе ўяўляе сабе Лукашэнка, абсалютна не супадае з той, якую прапагандуе пущынскі ўрад. На Беларусі працягвае існаваць пераважна савецкая мадэль. Некаторыя аналітыкі сцьвярджаюць, што далейшае выкананне вызначанай праграмы (кантракту) па стварэнні так званай "саюзнай дзяржавы" па сутнасці паслабле беларускім рэжым. Для Лукашэнкі і ягонага бліжэйшага атачэння такі ход падзеяў у год магчымых прэзыдэнцкіх выбараў вельмі непажаданы. Адной з прыкметай пэўнай трывогі сталаася чар-

говая хвала надуманага нагнітання антыамерыканскіх, антызахоўскіх настроў. Ізоў своеасаблівую "гасціннасць" пачалі адчуваць на сабе акредытаваныя ў Менску паслы. Ужо сто дзён Лукашэнка не жадае сустрэцца з паслом ЗША Майклам Козакам і атрымаць ад яго даверчыя лісты. Маланкі ляціць і ў бок пасла АБСЭ Ганс-Георгія Віка. А тут якраз скандал з затрыманнем Барадзіна пад руку трапіўся.

Тое, што Лукашэнка з кампаній падчас сваіх наездоў у Москву ды ў расейскіх рэгіёнах мог калі-небудзь нараўца на своеасаблівую расейскую "гасціннасць", некаторыя назіральнікі прадказвалі даўно. Але што гадавіна сумеснага жыцця славянскіх сёстрай будзе адзначаная вось так, падобна, маля что чакаў. Відаць, седзячы з Лукашэнкам у царскай лёжы Большого тэатру на спектаклі "Страсці (Рагнеда)", Пуцін па-свойму зразумеў гэтыя творы. За тыдзень у маскоўскім аэропорце зьбіральнікі праваслаўных земляў сустракалі ўрадоўцы неадпаведна нізкага ўзроўню. І Лукашэнка ня мог не адчуць гэтага нядобрата знаку. Падчас уручонных прэмій ў залі царкоўных сабораў храма Хрыста Збавіць, Патрыярх Маскоўскі Аляксей II асабліва адзначыў унёсак Лукашэнкі ў справу збліжэння славянскіх народаў. Ад съвецкага Крамля падтрымаць гэту думку патрыярх нікто не прыйшоў. Пакрыўдзіўшыся, а можа і жахнуўшыся высноваў, што напрощаліся ў сувязі з усім гэтым, старшыня найвышэйшае дзяржаўнае рады саюзу ў той самы дзень вярнуўся дахаты.

Працяг на старонцы 2.

Сваю газэту — кожнаму хутару

Пры канцы другога тысячагодзінника займела сваю газэту і вёска Дзяркаўшчына, што знаходзіцца за 15 км ад Глыбокага. "Рэха Дзяркаўшчыны" выйшла накладам у 200 паасобнікаў. Заснавальнік газеты — лідэр мясцовай суполкі БНФ Зыміцер Курцэвіч.

Газета ўздымае надзённыя вяскоўныя праблемы, у прыватнасці, гэтак званага тутэйшага "шанхаю" — мікрарадзіну з двухпавярховых 8-16-кватэрных дамоў, якія колісці квітнечнай дзяляючыя буйному сёвінам комплексу "Маліноўшчына". Падчас "перабудовы" цеплатрасу даўжынёй 5 км адключылі з-за праблемы з палівам, а трубы паразалі і раскрапілі разам з бетоннымі апорамі. Тому ў не прыстасаваных для гэтага дамах прыйшлося мураваць печкі і біць дзіркі ў панелях для ўзвядзення комінаў.

Акрамя таго, у дверах пазынкалі кантэйнеры для съмецыя, а тэхніка для вывазу адкідаў не выдзяляеца з-за адсутнасці саліркі, якую берагуць для "бітвы за ўраджай". Аўтары газеты заклапочаны тым, каб Дзяркаўшчыну не напаткаў лёс старажытнай Пампэі, але загінуць яна можа не ад выважэння вулькану, а ад съмецыя, якое паступова запаляне вёску.

Дзяркаўшчына — своеасаблівая вёска Глыбоччыны. Яе нельга аднесці да згасаючай, як некаторыя іншыя, дзе засталіся нямоглы пэнсіянёры. Акрамя дзвінкоў дзяржаўных, ёсьць тут дзве прыватныя крамы, касыцёл, сярэдняя школа, пошта, ФАП, клуб, нават свая кэрэта хуткай дапамогі і, зразумела, калгасная управа з разъездным мэхваром.

Аднак на толькі гэтым слыне вёс-

БПСаўцы схадзілі ў тэатар

25 студзеня калі трывала сябру Беларускай Партыі Свабоды былі зауважаны ў Купалаўскім тэатры. На сцене паказвалі ёсё яшчэ актуальных Купалаўскіх "Тутэйшых" з душкам Манаевым у ролі неўміруча гісторыі Знослова. Калі ж на-прыканцы п'есы з-пад сцэнічнага прадоніня пад тэатральны купал узыняліся трэы палатніны колеру нацыянальнага сцяга і акторы выйшли на паклон, бэлэсаваўцы разыграли сваю сцэнку: спачатку ў партэр палляцелі лістоўкі, потым пад вокліч-заклік "БПС – да баравьбы!" і вокліч-адказ "БПС – да перамогі!" зьявіліся нацыянальны і партыйны сцягі. Улёткі, трэба прызнаць, публіка расхапала ня з меншым імпэ-там, чым якую гуманітарку, чуваць было і ўхвалальная рэакцыя на дзе-яніні юнакоў. Здаецца, што першы ў гэтым годзе міні-пастаноўка ў выкананні сябру БПС паклала пачатак беларускаму палітычнаму сезону.

Міраслаў Чантарыцкі

рэпрэсіі за месяц

Безъліч судоў

Прыход трэцяга тысячагодзьдзя ды новага Крымінальнага кодэкса не спыніў машыны палітычных рэпрэсій.

Алесю Абрамовічу далі штраф у 500 даляраў за арганізацыю ў лістападзе мінулага году шэсця працоўных Барысаўскага шклозаводу, што страйковалі.

У Воршы затрымалі Аляксандра Сталярова, старшыню Свабоднага прафсаюзу падпрыемніцтва ў Воршы. Ён распаўсюджаваў інфармацыйны бюлетэн "За прамены".

Супраць В.Шчукіна ўзбудзілі крымінальную справу за хулігансства.

16 студзеня на цэнтральнае плошчы Барысава сябры Народнае Грамады ды Маладое Грамады Алесь Абрамовіч, Алесь Ясюк, Надзея Грачуха, Зыміцер Кузняцоў ды Міхал Кузняцоў патрабавалі мэдычнае экспертызы Лукашэнкі. Апошнім двум пікетоўшчыкам нічога не пагражае, бо яны падлеткі, а вось іншым "шыюць крымінал" паводле арт.368 КК ("Знавага прэзыдэнта"). Цяпер ім пагражаны пазбаўленне волі на два гады.

Апісалі маёмыць сябра Гельсынскага камітэту Аляксея Катлярова, аднаго з арганізатораў Маршу Свабоды-2000. Забралі ўесь наўбітак на заплату штрафу ў 150 "мінімалак".

У Берасці засудзілі праваабаронцаў, што адзначалі Дзень пра-вой чалавека ў Берасці. Яўгену Бяласіну, Сяргею Бахуну, Уладзімеру Вялічкіну, Кірылу Даньку, Алегу Дыльшку далі штраф. У Віцебску за тое саме далі штрафы Алена Залескай ды Сяргею Васенку, а Зымітру Мускаму ды Анатолію Захараву — папярэджаць.

Адзіны, хто вычухаўся з суду, — Уладзімер Кішкурна. 15 верасня яго затрымалі міліцыянты, а 10 студзеня суд прызнаў іхныя дзеяньні незаконнымі.

Алесь Кудрыцкі паводле інфармацыйнага ПЦ "Вясна"

ДЗЕД ТАЛАШ	
першы беларускі партал & каталог	адаць у бібліяркі : IE NN / арабіці стартаў : Кампьютарная
Навіны : Хартыя97 Радыё Свабода Радыё Рація www.Open.By БД Online Беларуская Газета Наша Свабода	Інтернэт : Сыржкамі Белізта DF point - наши новости Жэлты Дом DM Style Review Hob Web Academy Інтернэт-кафэ NSYS
Палітика : Дранікі	Культура : Наша Ніва Лісты з Ніадкуль ARCHE - Пачатак Беларуская Палітика Беларусь Inside! RaitOnline
	Кампьютары : Комп'ютэрная Газета Комп'ютерные Вести
	Музыка : BMA Group Музикальная Газета
	Забавы : Men's Inline

Партызан Інтэрнэту

Пісаць сёняня пра Інтэрнэт, ці, як яшчэ кажуць пурсты, «Сеціва», здаецца мне такая жа ня вельмі ўдзячнаю працаю, як і напісанье страшна папулярных на пачатку 90-х артыкулаў пра НЛА. Усе чытаюць, але мала хто сутыкаўся з предметам тэксты сам-насам. Калі бяруся за асадку, то здрадлівая рука мімаволі выводзіць на разыліванай паперы бязглувядзіцу кшталту «Сеціва — гэта адлюстраваныя рэчаіснасці». У галаве імкліва перабираюцца варыянты, як так даступна, адзікатна, на адным абазыцы растлумачыць паспалітай публіцы феномен гіпэртэксты і спэцыфіку абмену звесткамі паміж кампутарамі. Але я сябе спыняю. Хочацца прывесці мільёны цытатаў зь вядомага і нястомнага пралагандыста сецевай культуры (і на толькі яе) Умберта Экса пра галіктыкі Гутэнбрга. Хочацца проста й даступна растлумачыць прынцып працы новага кантынэнту (ой-вэй, якія зацёртая мэтафара) пад назоў Інтэрнэт. Але ў той жа момант хочацца абысьціся без прадмовы, напоўненай звесткамі, якія можна атрымаць і без маёй дапамогі, і з куды больш пайнфармаваных крываць.

Тым больш, што падставаю для маёй зацэмкі паслужыла тая нагода, што 1 лютага споўніца адзін год з того дня, як пачаў працу на адрасе <http://dt.home.by> «Першы беларускі партал і каталог «Дзед Талаш»». Арганізаўца праца гэтага рэсурсу Янук Латушка. Пэрсона, на прасторах беларускага сектара пяцага кантынэнту даволі прыкмет-

ная, калі не скажаць па-расейску — пасінінарна. Чалавек, які далучыўся самім актыўным чынам да стварэння ці не дзясяткі інтэрнэтскіх праектаў. Праект «Дзед Талаш» ствараўся з даволі шляхетна мэтаю, якай была сформуляваная стваральнікам як «папулярныя белінэт» і «месца, адкуль, на маю думку, пачынаецца беларускі Інтэрнэт». Што ў прынцыпе атрымалася. На сёняня дзед «Дзед Талаш» зьяўляеца адным з самых папулярных беларускіх сайтоў і сапраўды даволі мною даламагае ў раскрыццы новых беларускіх Інтэрнэт-праектаў. За што вялікі дзякуючы стваральніку. І скажаць яго мусяць як шараговыя карыстальнікі, так і вэб-маістры, уласна, стваральнікі беларускага вэбу.

Калі паспрабаваць вылучыць характеры для гэтага сайту рысы, то першое, што кідаецца на вочы, гэта то, што стваральнік вельмі любіць ужываныя слова «прыватны», «індывідуальны». Так, гэта сайт-гобі, аматарскі сайт. Але прыметнік «аматарскі» зусім не зьяўляеца сынонімам «дылетанцкага». Як дарэчы, і спітыгт «прафесійны» не заўсёды роўны эпітэту «якасны». Гэта жывое творыўца, якое разывіваеца, расце, дзялячучы нэмагнамым, але зусім не высілкам Янукі Латушкі і каманды стваральнікаў, якія ў вольны час, для вольных людзей займаюцца засыльнем пакуль яшчэ вольнай ад дзяржаўнага кантролю прасторы. Гэтак жа, падлучайчеся: <http://dt.home.by>.

А.А.

Вовы, Вовы...

Лёс 15 прэс-сакратароў Лукашэнкі

Пачалося ўсё з Уладзімера Нісіцюка, які быў першым прэс-сакратаром Аляксандра Лукашэнкі яшчэ да прэзыдэнцкіх выбараў. Цяпер сп. Нісіцюк — намеснік старшыні Народнай Грамады.

Другім быў Уладзімер Яндрэнцаў, які граіснаваў на гэтай пасадзе ўсёго пару дзён у ліпені 1994 г., але назаўжды запомніўся журналістам тым, што, калі агенцтва "Інтэрфакс" ужо перадавала бягераўца новага прэм'ера Міхала Чыгры, адмовіўся хаця б пацвердзіць факт прызначэння гэтага кіраўніка ўраду. Яндрэнцаў ужо амаль 7 гадоў кіре ўсім дзяржавным радыё.

Толькі трэцім быў Аляксандар Фядута, з прапановы якога і дзяля якога замест нармальнай прэс-службы стварылі ўпраўленыне грамадска-палітычнай інфармацый. Менавіта Фядута ўсталяваў правілы складання асобных сыліцаў журналістам на кожнае мерапрыемства з удзелам Лукашэнкі — замест звычайнай акредытациі пры прэзыдэнце. Некі ў сінеглазі 1994 г. супрацоўнік КДБ выкінуў мяне з залі на Каstryчніцкай, 5, куды прыехаў прамаўляць Лукашэнкі і куды я трапіў бязь сцісаў. Пасыль ў якасці кампенсацыі сп. Фядута ўключыў маё просьвішча ў сыліцаў журналісту, якія асьвятаўшы першыя замежныя візиты беларускага прэзыдэнта — у Кітай. Гэтак чынам я займеў фатадзымак, дзе мы з Лукашэнкам стаім на Вілайкай кітайскай сцяне. А яшчэ Фядута

дуга прывёў у сваё ўпраўленыне ГПІ Глара Гукоўскага (потым рэдактара "Знамені юности", а цяпер супрацоўніка агенцтва "Интерфакс-Запад") ды Ягора Рыбакова, якога нядайна зрабілі першым намеснікам старшыні дзяржэнердыёкампаніі.

Намеснік Фядуты — Валеры Харавец — кіраваў УГПП пасыль адстасцікі шэфа, які запламіў сябе «белымі плямамі» на месцы даклада дэпутата ВС Сяргея Антончыка.

Далей начальнікам стаў Уладзімер Замяталін, пад кіраўніцтвам якога УГПП стала Галоўным.

Наступным быў Міхail Падгайны, сёняшні старшыня дзяржкамадруку. Але мы даём яму *numar 7*, бо па-паралельна памочнікам прэзыдэнта па сувязях з прэсай быў прафэсар Алег Слuka, колішні дэкан журфаку. Першым памочніком Лукашэнкі тады быў прафэсар Ураз Латышпав.

"Калі Вы, Ураз Рамадракавіч, думаеце, што ўсё прафэсары такія ж разумныя, як Вы, дык памыллецеся", — сказаў тады Латышпав адзін менскі журналіст. А гразь некаторы час Слuka арганізаваў інтэрвю Лукашэнкі на немецкай газеце "Гандальбліт", дзе прагучалі добрая вядомыя слова пра Гітлера ды немецкі парадак. Кажуць, менавіта сп. Слuka настаяў на радыётрансляцыі запісу гэтага інтэрвю. Пасыль ў якасці кампенсацыі сп. Фядута ўключыў маё просьвішча ў сыліцаў журналісту, якія асьвятаўшы першыя замежныя візиты беларускага прэзыдэнта — у Кітай.

Найлепшым кіраўніком прэсавай службы прэзыдэнта многія ўважаюць Фядуту, які быў першым прэс-сакратаром Лукашэнкі. Але яшчэ Фядута

МЭДЫ «Народная газета»: гісторыя з геаграфіяй

"Народная газета" на першай старонцы надрукавала інтэрвю са старшынём падатковага камітэту К.Сумарам пад загалоўкам "Налоги в беларуси не выше, чем во многих других странах". Беларусь пішуць ужо з маленькай літры.

Праз два дні пад рубрикай "Афіцыйна" ў "НГ" зявіўся загаловак "Інтэрнэт як сродак масавага паклётку". А побач з гэтым афіцыйным паведамленнем (пра крымінальную справу супрацца "Нашай Свабоды" за публікацыю дыягназу) газета надрукавала інтэрвю з А.Шпілеўскім — "В Страсбурге будуть звучаты аргументы". Аднак журналистка "НГ" на ведала, што Страсбург — гэта Францыя, таму запытала: "Будзе ли ў Швейцарыі обсаждаться проблема президентских выборов?" Сп.Шпілеўскі, відаць, таксама ня ведаў, што едзе ў Францыю. Ягоны адказ на швейцарскую пытанне па-чынайціўшы гэта: "В Страсбург приглашены три представителя, не вошедшие в парламент Республики Беларусь: Гончарик, Домаш и Чигирь — так называемая номенклатурная оппозиция".

А.Лукашэнка, між іншым, віндроўкі сваіх "палацёраў" не ўхвале да заяўлі, што зэканомленыя на ёўрапейскіх турнірах гроши трэба "аддаць людзям на лекі". Мог гэта рэакцыя на знакамітую публікацыю ў "Нашай Свабодзе"?

Зыміцер Калярадзкі

"Звязда": Тарашкевіч як бацька беларускай гімнастыкі

Пад рубрикай "Гэты дзень у гісторыі" "Звязда" піша, што "20 студзеня 1892 г. нарадзіўся Браніслаў Тарашкевіч, вядомы беларускі грамадзкі і палітычны дзеяч, філёлат, аўтар першай "Беларускай гімнастыкі для школ".

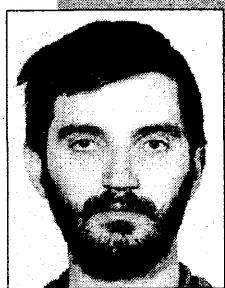
Дзяўчына, як гэта Тарашкевіч, выбраўшы яго міністру алимпійскага камітэту Другой Рэчы Паспалітай.

Дз.Прылешыц, Менск

юць Міхаіла Шаршавіцкага (№ 8), які працаваў першым на гэтай пасадзе (прыблізна тыдзень) ды нічога зрабіце не паслыпей. Яго вельмі хутка прызначылі намеснікам міністра спорту і турызму, адкуль нядайна зволылі "за развал турызму". Сп.Шаршавіцкага журналісты ведаюць з тых часоў, калі ён працаўваў на ўпраўленні інфармацыйнай пасадзе аддзялення дзяржархуна. Гэта жывое творыўца, якое разывіваеца, расце, дзялячучы нэмагнамым, але зусім не высілкам Янукі Латушкі і каманды стваральнікаў, якія ў вольны час, для вольных людзей займаюцца засыльнем пакуль яшчэ вольнай ад дзяржаў

Ізраільска-палестынскі канфлікт у ХХІ стагодзьдзі

*Гутарка з палітолягам
Вольфам Рубінчыкам
пра перспектывы
урэгуляваньня
палестынскага
канфлікту*

— Ці ёсьцы канфлікт Ізраілю і арабаў вечным?

— Кожны канфлікт рана і ці позна мусіць быць вырашаны, але гэты, пэўна, будзе цягнущыца яшчэ дуго. Шмат чаго залежыць ад псыхалагічных варункай. Тут сапраўды прысутнічаюць рысы канфлікту цывілізацый — трэці съвет супраць адносна разывітай, арыентаванай перадусім на Захад краіны, і інтарэсы ў іх супрацьлеглыя. Треба знаходзіць нейкія кропкі паразумеванья, але апошнім часам, на мяну думку, прэм'ер-міністры Ізраілю ня здольныя вырашыць ня то што доўгача-

“Беларусь можа сказаць сваё слова”

совыя канфлікты, але і сацыяльныя проблемы ў лютага адбудуцца выбары прэм'ер-міністра. Шчыгра кажучы, я ня веру, што гэта прынясе нейкія пазітыўныя змены. Цяпер ізраільскі ўрад знаходзіцца ў разгубленым стане. Барак, мабыць, добры вайсковец, але як дыплямат ён ня змог пераканаць палестынцаў пайсці на будзь-якія саступкі: іхнія патрабаванія застаюцца нязменными практична з 1967 г. і вельмі добра стасуюцца з нібыта скасаванай хартыяй Арганізацыі Вызваленія Палестыны, якая прадугледжвае паступовае зыншчэнне Ізраілю.

— Якім чынам можа вырашыцца гэтая ситуацыя?

— Стварэнная палестынскай дзяржавы ўжо нельга передухіць, бо гэты прадпосыпак надта далёка зайшоў. У арабаў ёсьцы свая прадпосыпак: насамрэч, цяжка жыць пад чужой уладаю. І ўсё пытаньне ў тым, колькі гэтая дзяржава зойме і на колькі габрэйскія інтарэсы будуць захаваны. Прапановы Клінтана

зводзіцца да того, што Ізраіль мусіць саступіць 94% захопленых тэрыторый, уключаючы частку Усходняга Ерусаліму. Але палестынцы на гэтым этапе не пагаджаюцца на тое. Яны хочуць вярнуць усе тэрыторы, якія належалі ім да 1967 г. У іх заўвагах да амерыканскіх прапановаў ёсьць пункт, што тая частка тэрыторыі, якую яны атрымаюць у якасці дзяржавы, мусіць быць абсалютна пайнаўтарстанай дзяржаваю — з усімі належнымі атрыбутамі, а ў першую чаргу — з войскам. І гэтае ўзброеное войска будзе знаходзіцца за некалькі дзясяткі кіламетраў ад Тэль-Авіва, на мяжы з Ерусалімам. Наўрад ці Ізраіль пагодзіцца на такое, але палестынцы намякаюць, што гэта толькі 22% ад гістарычнай часткі Палестыны, і калі дадаць сюды пажаданне, каб палестынскія ўцекачы 1948 і 1967 г. вярнуліся на толькі ў адроджаную палестынскую дзяржаву, але і ў Ізраіль, дык гэта, натуральная, ёсьць вялікай пагрозай для самога існаванья дзяржавы Ізраіль. Пакуль

што Ізраіль толькі саступае. Можна было б прапанаваць жорсткі план: мы больш не адступаем, гэта канчатковая распацьне, але і ад вас больш нічога патрабаваць ня будзе. Пагодзіцца — добра. Не пагодзіцца — вайна.

— А калі ня ставіць пытаньня этак востра?

— Можна замарудзіць гэты пракцэс. Гэта якраз тое, што робіць цяпер Ізраіль: маўляй, ні вайны, ні міру. Гэта таксама мэтад — чаканье таго, каб з абедвух бакоў нарадзілася новае пакаленне палітыкаў. Але пакуль гэта будзе цягнущыца, застасніца і зэрарызм, і ахвяры сядомінага насельніцтва.

— Ці магчыма ваеннае вырашэнне канфлікту?

— Шмат хто з ізраільцаў добра ставіцца да Пуціна якраз таму, што той спрабуе змагацца з ісламістамі, патэнцыйнымі ворагамі Ізраілю і сябрамі палестынцаў. Але ўжо пры кандыдаце 80-х інтыфада паказала, што такімі мэтадамі нічога ня зробіш, што заўсёды застанецца партызанска рух, і гэта будзе ўжо не партызаны-вызваленікі, а партызаны-тэрарысты. Апрача таго, Ізраіль цяпер маральна не гатовы да агрэсіі. Калі парушаюцца падпіса-

ныя пагадненіні, дык гэта, вядома, агрэсія, і гэта значыць — міжнароднае асуджэнне, прыгым арганізація, якое падтрымаюць нават ЗША. Канструктыўнай пазыцыяй было б разъмежаванье габрэйскіх і арабскіх тэрыторыяў, нават у Ерусаліме. Саступаць усё адно прыйдзеца...

— Тым ня менш, частка ізраільскага грамадзства непрыхільна ставіцца да саступак палестынцам, прычым сярод найбольш агрэсіўна настроенных — эмігранты з краін СНД. Якай ўвогуле пазыцыя эмігрантаў у гэтым канфлікце?

— У былых грамадзінаў Савецкага Саюзу ёсьцы комплекс жыжара імпэріі: не саступім ні кроку. Але мне здаецца, што якраз эмігранты — мільён расейскамоўных ізраільцаў — здолеюць знайсці нейкія канструктыўныя шляхі вырашэння гэтай ситуацыі. У іх, акрамя імпэрскай сувядомасці, ёсьць пэўны досьвед жыцця ў дзяржаве з аўтарытарнымі рэжымамі. Ня тое каб Савецкі Саюз быў надта падобны да арабскай дзяржавы, але, тым ня менш, у эмігрантаў ёсьць волі выжываньня ў такіх умовах і з-за гэтага — больш аб'ектыўнае пачуццё пагрозы.

Богу. Яны распрацоўваюць ліфты, кліматычныя ўстаноўкі і тэлефоны, якія габрэй-вернік можа ўжыўваць і ў шабат. У надзвычайнім выпадку, пры небясьцяпце для жыцця, усё дазволена і бяз гэтага.

Падобным чынам паводзяць сябе і мусульмане, якія трymаюцца рэлігійных правілаў. У месяцы посту, рамадан, ад усходу да заходу сонца нельга піц і ёсці. Калі рамадан прыпадае на лета, пост стаеца катаваньнем. Рэстараны зачынены, але што вернікі робяць у доме, абыходзіць хіба што Бога. Рэлігія існуе для таго, каб структураваць жыццё, але не для таго, каб рабіць яго яшчэ складанейшым. Тому як хрысціяне, так і юдзелі зайдзісцяць мусульманам за іх цудоўна простыя правілы ўзяццца шлюбу, скасаваньня шлюбу і пераходу ў іншую веру.

Чым можа стаць прагматычна, арыентаваная на паўсядзённае жыццё рэлігія, калі яна спалучаецца з нацыяналізмам, вельмі добра відаць, на жаль, на прыкладзе Ізраілю. “Габрэйская дзяржава” — гэта дэмакратыя з дзеяздольным падзелам уладаў, рынковай эканомікай і вольнай праесай, але без канстытуцый. Яе адсутнасць наўмысная. Каб прыняць канстытуцію, найперш трэбыло бы вырашыць пытаньне, ці Ізраіль “юдзейская дзяржава”, ці сівецкая дзяржава з юдзейскай большынствам насеяніцтва. Дэ фактэ Ізраіль — краіна з двайствам грамадзкім ладам: з палітычнага гледзішча — дэмакратыя, з культурнага — тэакратыя, дзе рэлігійным суполкам належыць вырашальны голос у цывільных спраўах.

Юдзелі знаходзіцца ў камплектэнці артадаксальнага найвышэйшага ра-

бінату, габрэйскія рэформісты грамадкі карыстаюцца “унутранай свабодай”, рабінам-рэформістам дазваляюцца праводзіць службы, але яны ня могуць афармляць шлюбы. Мусульмане і хрысціяне, якія складаюць цэльны 20% грамадзянства Ізраілю, ня могуць абысціцца без паслугаў сваіх кадзі і сывятароў. Хто хоча пабрацаць шлюбам у цывільнім падзелку, мусіць ехаць за мяжу. У дзяржаве Ізраіль не існуе інстытуту цывільнага шлюбу, але Ізраіль прызнае шлюбы, заключаныя за мяжой. У войску і ў шпіталях як нешта само собой зразумела падаецца кашэрная ежа. Гэтак у побыце ўсталяваўся фундамэнталізм, які ўспрымаецца гэтаксама націянальна, як і іншыя грамадзтва — адзізеленасць дзяржавы ад царквы. Бог так ці інакш умяшаны ў любую справу.

Перамога ў Шасыцдзённай вайне толькі зрабіла Ізраіль дзяржавай-акупантам, яна спарадзіла ў многіх падобных ізраільцінаў перакананье, што Бог зноў адкрыйцца свайму народу. Вось жа, каб выканаць ягоную волю, трэ было засяляць акупаваныя тэрыторыі, а не пакідаць іх пустымі ў якасці закладаў для мірных перамоў. Прыўсле мэсіі здавалася пытаньнем найбліжэйшай будучыні, у такі момент адмовіца ад зямлі азначала б умішчальныя. Прычым у палестынцаў для іхнага фундамэнталізму ёсьць гістарычна зразумельны прычыны. Іх прагнані, яны пакутавалі, ім хлуслі, іх уводзілі ў зману, яны заплацілі вусцішную крываючу плату — толькі за тое, каб праз больш як 50 гадоў ім прапанавалі кампраміс, які яны ня могуць не успрыніць як паразу.

З іншага боку, ізраільціне сваім фундамэнталізмам замінаюць самі сабе. Яны, натуральна, разумеюць, што палестынцы зазналі несправядлівасць, якой ужо ня выправіць, што пасля 1945 г. габрэйскую дзяржаву трэ было будаваць у Німеччыне, а не на Блізкім Усходзе, за кошт немцаў, а не палестынцаў. Але гэтага не адбылося, і цяпер шмат якія ізраільціне баяцца, што любая саступка палестынцам будзе роўная прызнанню сіяніцкага праекту за гістарычную памылку. Калі

Эмігранцкая партыя "Наш дом — Израіль" прапануе нешта больш канструктыўнае, чым лёзунг кішталту "Не саступім ні мэтру": яна прапануе кансалідаваць нацыю, прыняць канстытуцыю, увесці пасаду презыдэнта. Гэтая систэма чымсьці будзе нагадваць беларускую, хоць кажуць, што яна сьпісаная з амэрыканскай. Прапануоць жорсткія заходы, але больш-менш пасълядоўныя: калі вайна, дык вайна, калі мір, дык мір. І яшчэ. Израільскае грамадства сёньня надзвычай расколатае. Расколатое з-за эканамічных, рэлігійных і іншых непараўменьня. На маю думку, якраз эмігранты з усходнеславянскіх краін маглі б стаць цэнтрам прыцягнення для ізраільцаў.

А наколькі верагодна, што грамадзянне Израілю беларускага паходжання начинуць вяртанацца Беларусу з-за таго, што там неспакойні?

— Вяртаныя з-за вайны ня будзе. Я шмат размаўляў з нашымі эмігрантамі ў Израілі — большасць хоча трывалаца да канца. Калі нехта вяртанацца, дык, хутчэй, з-за эканамічных праблем, прытым пераважна гэта людзі сталагі веку.

Што могуць зъмяніць эмігранты ў жыцьці ізраільскага грамадства?

— На мой погляд, Израілю трэба тэрмінова шукаць ідзелёгію. Сіянізм ужо не працуе, і ўскосна на гэта паўплывала амэрыканізацыя, якая прывяла да залежнасці Израілю ад Злучаных Штатаў — пры Бэн-Гурыёну, напрыклад, такога не было. Да таго ж трэба ўлічваць, што Израіль ужо ня той, якім усе пры-

выклі яго ўяўляць: спэцслужбы, Масад і гэтак далей. Зараз часцей можна пачуць аб правалах, чым аб посьпехах. Зноў жа, забойства Рабіна не змаглі прадухіліць...

Можа, эмігранты якраз паспрыяюць зъяўленню новай ідзелёгіі, якая б могла кансалідаваць ізраільцяў. Прыўшоу час пераарыентаваць грамадства. Систэма вартасцяў, лад жыцця ЗША — вялікай дзяржавы, якая можа абараніць сябе, не падыхаціць для Израілю, плошча якога меншай за любую нашу вобласць. Да таго ж, хоць ЗША застаюцца галоўным спонсарам "мірнага працэсу", араба-ізраільскі канфлікт усім у Амэрыцы ўжо надакучыў і Клінтан сказаў, што калі апошні прапановы ня будзе прыняты, ён новых рабіц ня будзе. Калі скончана пайнацтвы Клінтан, вызваліцца простора, якую, мне падаецца, могла бы заніць якраз Беларусь. Беларусь — дзяржава ў дачыненні да арабаў і да Израілю больш-менш із'яўральная — могла бы ня то што вырашыць гэты канфлікт, але скажаць сваё слова. Чаму б не зрабіць Блізкі Ўсход прасторай нашых прыярытэтаў? Гэта будзе каштаваць Беларусі часу і грошай, але ўсё акупіцца, бо такім чынам Беларусь падвысіць свой прэстыж на міжнароднай арене. Гэта будзе ў пэўным сэнсе экзамен на яе ініцыятыўнасць, здолнасць праявіць сябе на сусветным узроўні. Да таго ж ёсьць вялікія шанцы, што б лютага прэм'ер-міністрам Израілю абяруць Арыя Шарона, які мае карані ў Беларусі.

Гутарыла Ганна Штэйнман

палестынцам аддаць частку Ерусалиму, дык ці не вярнуць ім і Яфу? У сутнасці фундамэнталізму, поруч зь іншым, закладзена гатоўнасць да гульні "үсё альбо нічога". Хоць першы саступнік, той прыйграе.

Развязку гэткай дылемы прапануе толькі іншы фундамэнталізм — фундамэнталізм, які дае ўсё абодвум бакам. У Тэкоа, паселішчы для 250 габрэйскіх сем'яў на ўскрайку Юдзейскай пустэльні, жыве рабін Манахем Фруман. У VIII ст. да нараджэння Хрыстовага прарок Амос гадаваў тут авечкі ды разва жаў пра Бога і сьвет. Фруман, які нарадзіўся ў 1945 г. пад Хайфай у сям'і польскіх габрэй, на свой лад рабіць нешта падобное.

Перш як стаць рабінам, ён слухаў у паветраным дэсанце ізраільскага войска і вывучаў філязофію і гісторыю ў Ерусалімскім універсітэце. Ад 1989 г. ён падтрымлівае контакт з палестынскім рухам Хамас. Заснавальнік Хамасу, шэйх Ахмад Ясіна, ён наведваў у турме і "гадзінамі гутарыў" з ім пра тое, "як рэлігія могла бы паслужыць мостам да міру". Рабі Фруман выпрацаваў плян, які, на ягоную думку, мае шанец спадабацца палестынскім

фундамэнталістам ня менш, чымся яму самому. "Гэта зямля — зямля прарокаў, зямля Бібліі, таму мы мусім дамагчыся прароцкага, біблійнага міру". Замест падзелу зямлі паміж ізраільцянамі і палестынцамі, паводле ягонай ідэі, на адной і той жа тэрыторыі мусіць існаваць дэльве дзяржавы. "Ізраіль у Палестыне, Палестына ў Израілі. Два сцягі, два гімны, два парламэнты, два прэзыдэнты, два ўрады". Фруман здае сабе справу з таго, што такая канструкцыя — абсалютная навіна ў гісторыі народоў і што яна звязаная з мнóstvam небяспекаў.

Але, як казаў яшчэ ягоны настаўнік, вялікі рабі Цві Егуда Кок: "Чым большая ідэя, тым большая ёй небяспека". Фруманава ідэя нагадвае квадратуру кола. Съвецкія ізраільцы жахаюцца, уяўляючы сабе жыцьцё ў краіне, дзе рабі Фруман і шэйх Ясін, юдзейскі і мусульманскі фундамэнталіст, будуць гарантамі біблійнага міру. Але гэта можа стацца апошнім шанцам — калі праўлацца ўсе разумныя варыянты. То бок вельмі хутка.

**Пераклаў з немецкай Але́сі
Пяткевіч паводле Der Spiegel**

Вайна схавалася

Вайна ў Чачнії сыціла?

**Не, вайна разгараеца.
Нягледзячы на рашиэнне
Рады Эўропы**

Плаасобныя тэлерэпартажы з Ічке-ры ня робяць такога ўражання, як звычайная друкаваная хроніка падае. Тэлежурналісты палююць на сенсацыі, кішталу вясмігадзінага бою 22 студзеня ў Гудзірмесе, самым "басісьцічным" горадзе краю, калі загінулі 22 расейскія салдаты. Дробныя сутыкні, смерць аднаго-двух салдатаў, раненыні ды падбітая тэхніка застаюцца па-за ўвагай мэдыяў. А між тым 20 студзеня пазыцыі фэдэралаў абстрэльваліся 14 разоў. За суткі расейцы адшукалі больш за 20 выбуховых прыстасаванін, сканфіскавалі 17 гранатамётав, 80 мінаў, больш за 8 тысячай патронаў, 13 кг выбуховых рэчываў. Падвале афіцыйных звестак, загінуў адзін расейскі салдат ды пяцёра былі параненыя. Чачэнцы ж кажуць, што ў Расею штодня адпраўляюць 20—30 дамавінаў. "Вораг нясе нават большыя страты, чым пры французскіх вайсковых дзеяньнях, — сказаў ягоны афіцэр Аслан Масхадаў у інтэрвю расейскаму інтэрнэт-виданню *grani.ru*. — Народныя змагары... наносяць скрышальныя ўдары па калёнах, тылах, камандатурах, блёкпастах". Нават з падкантрольных Крамлю мэдыяў кішталту *gazeta.ru* можна даведацца, што расейцы ў Грозным ня ўзялі ўзброенія, што на адным месцы больш чым на трох хвілінах. Штодня БТРы, "Уралы", "Камазы" ірвудзца на мінах ды фугасах. 13 студзеня выбухнуў цэнтральны пункт амону ў вёсцы Аткі — яго падарваў атрад камандзіра Якуба з дапамогаю расейскіх ракетаў, што на выбухнулі пасля стрэлу з самалёту. "Вайна толькі пачалася", — сказаў 8 студзеня ў інтэрвю грузінскаму тэлебачанью Шаміль Басаеў.

НІВОДНАЙ ПЕРАМОГІ НАД "БАНДЫТАМИ"

Масхадаў кажа, што ён цалкам кантролюе сітуацыю: "Нават тыя, кім раней было цяжка кіраваць, зразумелі: стратім камандаваньне — прайграем. Мы непераможныя, калі адзінны ды кіраваны". Хатаб і Басаеў таксама лічаць, што зараз ня час сварыцца. А вось паміж расейскімі ўладамі ды чачэнскімі дачынікамі адносіны пакрысе псуоўца. Сярод незадаволеных — мэр

ВОДГУК

Грознага Біслан Гантаміраў, што злuze на сваіх расейскіх хайрусынкаў за частковы вывад войскай, якія, як ён кажа, не змаглі атрымаць аніводнай значнай перамогі над "бандытамі". Гантаміраву няма чаго губляць, бо ён, як і ўсё пра расейскіе кіраўніцтва Чачні, жыве пад руляй і будзе гатовы ваяваць супраць усіх, каб выйшыць. Сьвежыя прыклады не беспадставнасці боязі новых чыноўнікаў за свае жыцьці — забойства 26 студзеня Адама Касумава, на месцікі кіраўніка адміністрацыі Курчалойскага раёну. На сына загадчыка адміністрацыі Чачні Ахмада Кадырава — Раводле Руслана Аўшава, на месцікі кіраўніка адміністрацыі Курчалойскага раёну. На сына загадчыка адміністрацыі Чачні Ахмада Кадырава, Рамзана, рабілі замах ажно двойчы. Рада МВКР (Маджадзкае вайсковае каманднае рады) шчодра падпісвае сымпатичныя прысуды ды тых, хто супрацоўнічае з фэдэраламі.

РАБУЮЦЬ, ЗАБІВАЮЦЬ, ГВАЛТУЮЦЬ

У адказ на атакі чачэнцаў фэдэралы ладзяць "зачысткі" вёсак ды мястэчкаў. Масхадаў кажа, што контрактнікі практычна выйшли з пад кантролю камандаваньня — "рабуюць, забіваюць, гвалтуюць". Бяскоініца атакі настолкі вымotaюць салдатаў, што ў іх пачынаецца так званая "чачэнская гісторыя" — кожнага чарнавалосага чалавека прымаюць за вахабіта, ня робячы выняткаў ні для жанчын, ні для падлеткаў, ні для ўласных інфарматараў ды ляліальных міліцыянтаў, якіх зліваюць, прымушаюць здымцаў форму ды здаваць зброя. Так напярэдадні Новага году былі бязвінна расстраляныя два афіцэры міліцы. Пакрысе прызначыцца такая практыка: калі ёсьць падзэрненне, што дом належыць партызану, яго абщукваюць, наслеўнікаў выганяюць, а потым руйнуюць. **Жахлівыя речычыніца і ў лягерох-ізаллятарах** настала Чарнакозава. Словы расейскіх ахоўнікаў адтуль камэнтароў не патрабуюць: "Запрашаем у пекла. Зараз табе капец. Будзеш паміраць павольнай ды пакутлівой

съмерцю. Мы навучым цябе пава жаць расейскіх афіцэраў".

ПРА ВЫКРАДАНЬНІ

Чачэнская камандзіры цьвердзяць, што з ўсімі гучнымі выкраданьнімі стаяць расейскія спэцслужбы, бо самі яны ня маюць патрабы зарабляць такім шляхам — фінансаў хапае. Паводле Руслана Аўшава, на месцікі кіраўніка адміністрацыі Курчалойскага раёну. На сына загадчыка адміністрацыі Чачні Ахмада Кадырава — Раводле Руслана Аўшава, на месцікі кіраўніка адміністрацыі Курчалойскага раёну. На сына загадчыка адміністрацыі Чачні Ахмада Кадырава, Рамзана, рабілі замах ажно двойчы. Рада МВКР (Маджадзкае вайсковае каманднае рады) шчодра падпісвае сымпатичныя прысуды ды тых, хто супрацоўнічае з фэдэраламі.

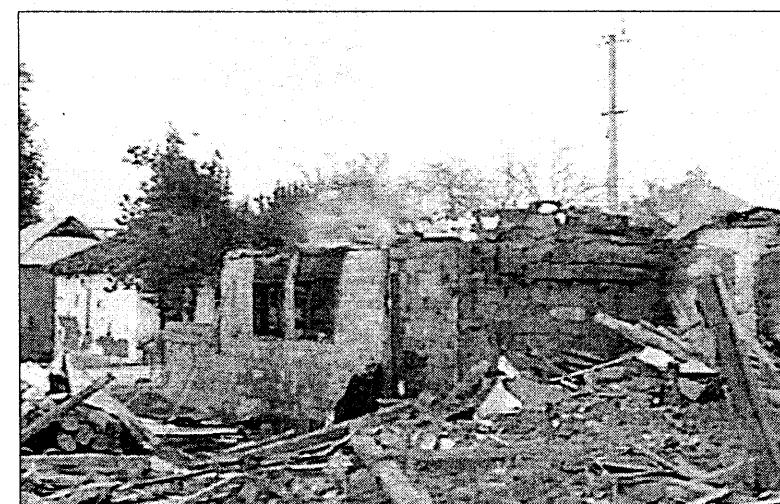
ПЛЯНЫ НА БУДУЧЫНЮ

7 студзеня Рада МВКР вырашыла, што вайна будзе працягацца, пакуль Расея ня выкане наступных умоваў: зъняць усе мінныя палі ў Чачні; вызваліць усіх вязняў канцлягераў; адбудаваць ўсё, што было разбурана ў часе вайны. Гэтыя ўмовы падтрымліваюць толькі Масхадаў, але й прэзыдэнт Ингушэція Руслан Аўшава. У Расеі наконт гэтага іншыя думкі. Вярнуўшыся ў Москву пасля сустрэчы з Ерыханавым, прадстаўніком Масхадава, Барыс Нямцоў поўніўся мроямі мірных прамоваў з чачэнцамі. Аднак пасля прыватнай гутаркі з Пуціным у Нямцова звязаўся іншы плян: у выпадку, калі праз п'ять гадоў міру ня будзе, ад агарадзіцца калючым дротам, а пакінуточную частку Ічке-ры аддаць Стадрапольскаму краю. Весь тэаксія пляны перадзелу межаў у трэцім тысячагодзідзе.

22 студзеня Пуцін даручыў дырэктару ФСБ Мікалаю Патрушаву кіраваць апэрацыйнай у Чачні. Замест вайскову, якія дзеяйнасць відавочна неэфектыўна, за справу возмуцца камітэтчыкі.

Так што вайна пакуль толькі схавалася.

Алесь Кудрыцкі

Нямеччына і яе захопы

энэргічны і ўстыджаны сучасным расейскім звыродам маскоўскі прэзыдэнт, а за ім — нават ягоная жонка. Прайда, ягонія дубагаловыя чыноўнікі і мэры нікія гэтага ня ўчіміць і ўсё цягнучы песьню «едіненія». Расея няма чаго прылучаць Беларусь адміністрацыіна, калі яна дзесяцькроць мацней прылучаная тэлебачаныямі, «галубымі аганькамі», «что? где? когда?» і ўсялякімі іншымі «нашымі супольнімі Пушкінамі і Дастаеўскім». Залежнасць поўная, а адказнасць ніякай. Вось жа дзе — у культуры, у мастацтве, у інфармацыйных сферы — цяпер афармляецца і съвіерджваецца панаванье, а ня колькасцю прылучанай зямлі, ня Данцыгамі болей.

Нікто ў Нямеччыне ня будзе

Адам Швед, Варшава

СТАГОДЗЬВЕ NRM

Той, хто памятае камэрнасыць першых "каранацыяў" у колішнім Альтэрнатыўным тэатры, са мной пагодзіцца: за сям гадоў рок-каранацыя відавочна рээсавала як зява, як беларускае шоў. Раней яна заўжды досьць арыгінальна стылізавалася — прыкладам, пад баль у сярэднявечным шляхецкім палацы — і была сапраўднай Цырымоній звязлай літаратурай.

Познаныя саўдэпія моцна спрыяла развіцію нацыянальнай сывядомасці ў нефармальнем асяродку моладзі: цяпер амаль на верыцца, што першыя рок-фэсты ў правінцыйных гарадах ў часы перабудовы падтрымліваў нават камсамол. А ўсе гэтыя "Рок-крокі" ў Горадні, "Гры колеры" ў Менску, ды "Фестывалі сучаснай маладзёжной музыкі" ў Наваполацку. А так і не народжаны менскім рок-клубам часопіс "Грыф",

а Вітаут Мартыненка са сваім "Нотным аркушам" у самай на той час прагрэсіўнай газэце Беларусі — "Чырвонай змене"? Недзе там побач і "кузня рок-музыкаў" — Беларускі палітх, і першыя канцэрты "Крамы", "Улісу", і гіт-парады "Беларускай маладзёжнай" ды "Радыё Свабода"... Не было яшчэ незалежнасці, тым больш — "Рок-каранацыі", і ўсё гэта здавалася недасяжным. Як, дарэчы і немінучым. Заўтрашнім днём.

І вось заўтрашні дзень — колішні — мінуў, але вынікі нешта не зусім радуюць.

Пры падвядзеніні вынікаў не стала храналёгі і рэальныя прывязкі падзеяў да праўды жыцця. Ніхто не дадумаўся прэзэнтаваць хоць па хвілінай сустэречы са старымі добрымі "зубрамі": "Бондай", "Мрояй", тым жа "Лісам" ці "Мясцовым Чা-

сам" узору 89-га году; не зашкодзіла б згадаць і "Новае Неба"...

Тым, каму за пятнадцать—дваццаць, можа падацца, што раз не згадалі, дык гэта гэта не было. Затое ёсьці нейкія "Воображеніе людзі", презідэнты на званыне "Адкрыццё году". Раней такое безгустоё і нешляхетнасць і блізка б не падышлі да "кароннай" рок-сцэны Беларусі. Тынэйдзёры крычалі з месцаў "Ідзіце дахаты!", а потым бальшыню сваіх эмоцый аддали Вольскаму ѹкампаніі.

Вядучымі цырымоніі былі Аксана і Анатоль Вечары — экспладуція праграмы "Акаляда", як яны прадставіліся (дзеля таго, відаць, каб хтосьці, пабачыўшы Анатоля, не згадаў які-небудзь "лагальнікі тлушчы"). Першыя нумары праграмы аднадзеяў, бо то была "Крамы" з трывамі добрымі гітамі і "Жыве Беларус!" Ігара Варашкевіча паслья іх. Паслья выступу "У яўных людзей" з іхнай уяўнай музыкай я ўжо пачала баяцца, што другі прэтэндент на званыне адкрыцця году стоміць прысутных яшчэ больш. Але дарма. Гурт "Безь білета" з першых акордаў падаўся выдатнай сумесцю "Джыпсі Кінг", "Аукцыону", "Вопляў Відаплясава" і колішнія нашага менскага тэатру "Бамбукі", створанага дзеля прыколу на пачатку 90-х тады невядомым Жэнем Калмыковым і Сяргеем Міхалком. Музыка гурту на проста жывая, а жывешая за ўсё жывое ў найлепшым сэнсе слова. Яна выконвалася на ўсім, пачынаючы ад гітары са скрыпкой і сканчаючы каста-ніетамі ды міліцэйскім сцвістком. За шчасце ёсі заляпівалі іхнай кампазіцыі "Мая краіна Беларусь". Паслья "безъбілетні" ажыццяўліў ўласна "Адкрыццё году" — адкаркавалі слоік з гуркамі.

На жаль, не ўдалося прaverыць, на што здольны ў гэтым пляні хлопцы з гурту "Нэо". Між іншым, нішто сабе музыка, аднак на ўпісвенні яна ў традыцыйны "рок-каранацыі" стыль. Але я была б на супраць, каб "Нэо" раскруціўся дзесьці ў Маскве — ён лепши за

шмат каго з расейскай "новай хвалі". А вось тыльова наш з выглядзу гурт "Юр'я", дэдзія Юр'я Відронка, толькі арнамэнтам на галаўных ўборах дзяўчат выклікаў воллескі разам з "Жыве!...". Калі ж дзяўчаты заспявалі, а хлопцы пачалі скідаць майкі і вучыцца нас санскрыту, стала сумна. Ніякая нацыянальная сывядомасць не прымусіць мянэ слухаць дыск "Юр'я" дома. Хіба толькі калі надумаю падацца ў глыб унутранай эміграцыі — у крышнаіты?

Лідар "Нэйра Дзюбель" Аляксандар Куликів значна ажыўшы публіку сваім палымніям прамовай. "Вельмі сумнае відовішча: заля, якія сядзіць, неразумелая каранацыя ў незразумелай краіне, у якой року ў прынцыпе і няма", — канстатаваў ён. Як высыветлілася пазней, музыка "Нэйра Дзюбель" да самага іхняга выхаду на сцену ахоунікі не выпушкалі з грымёркі. Менавіта апошнім, відаць, прысьвячалася песенька з фрагментам неўнармаванай лексікі.

Усё было, як у рок-Эўропе часоў клясычнага рок-н-ролу. Фанаты таксама. Мы назіраем за нараджэннем новай слаўнай генерацыі — беларускага "гопніка"-падлётка, што размаўляе (на канцэрце) на дрэннай беларускай мове, можа "набіць" вам морду "за Ліўяні" і падчас канцэрту драхніць іншых яго ўдзельнікаў п'янімі воклічамі. На шчасце, наўясць такіх фанатаў рабіцца аж занадта відавочнай.

Што да NRM, дык яна зумісля

міліцянтамі павылазіць з усіх шчылін, звыцішчаць перад публікай у сваёй сапраўднай колькасці і пака-зіці гледачам іхнае месца...

Напрыканцы Ліўян пажадаў слухачам съветлай будучыні ў выглядзе нармальнага презыдэнта. "Ім мог бы быць і я", — сціпла дадаў ён. Сутрамадзіне па Незалежнай Рэспубліцы Мроі распачалі дэбаты пра магчымасці ўласнага презыдэнцтва, чым нагадалі роднай апазыцыі... хуценька вярнулі нас з мроя на грешную РБ-шную замлю.

Тацяна Сынітко

Намінацыі і пераможцы "Рок-кароны-2000"

ТЭКСТЫ ГОДУ
Ліўён Вольскі, NRM

АДКРЫЦЦЕ ГОДУ
гурт "Безь білета"

КЛІП ГОДУ
Чыстае, съветлае", NRM,
рэжысэр Анатоль Вечар

АЛЬБОМ ГОДУ
"Тры чарапахі", NRM

ПЕСЕНЯ ГОДУ
"Тры чарапахі", NRM

СУПОЛЬНЫ ПРАЕКТ ГОДУ
"Я нарадзіўся тут", прадпосыл
і фундатар Але́сь Суша

ТРАДЫЦІІ І СУЧАСНСТЬ
этна-рок-шоў-гурт "Юр'я"

ГУРТ ГОДУ
(РОК-КАРАЛІ-2000)
NRM

МУЗЫКА XX СТАГОДЗДЗЯ
Уладзімер Мулявін,
"Песьніры"

Параўнальная

Забэйда не спакушаўся Манюшкавым "Лірікам", нібыта спэціяльна напісаным для ягонага голасу. Не спакушаўся, бо меў гонар і не хацеў дарэмнае спрэчкі. Паважаў і сваё, і чужое — без усялякое блыттаніны. Быў прафесіяналам. Дасканалай рабіў сваю справу. Сыпіваў тое, што мусіў съпявіць — ці дзеля хлебу надзёйнага, ці з пачуцця ўнутранага авабязку — не пытаячыся, ці вартае яно ягонама увары. Хіба ж я самы час у яго вучыцца?

А навучыцца ў яго і сапраўды можна многага. Мянэ захапіла перш за ўсё бездакорна густоўнасць ягонага выкананія — дасканалай валоданыне гукам і культурой пачуццяў, амаль недасяжная для пэрэважнай большасці цяперашніх нашых сълевакоў. "Ну, а голас?" — запытаеся вы. — "Як гучыць славуны голас Забэйды?" Праўду кажу-

Кусельчук звольнілі несправядліва

22 студзеня ў Ленінскім судзе Горадні было падпісаны "міравое пагадненне" паміж быльм галоўным рэдактарам газэты *Glos z nad Niemna* А.Кусельчуком і прадстаўніком Саюзу Паліякаў В.Кеўлякам. Згодна з ім СПБ авабязыаўся сплаціць Кусельчуку сярэдні заробак — 100 тыс. рублёў — за вымушаны працугул.

Сутрыні падпісаны пагадненіе паміж А.Кусельчуком і А.Кусельчуком. Дрэнна, калі чалавек гаворыць няправду. Магчыма, гэта проста нейкай недарэчніцай. Але значна горш, калі А.Кусельчук, а зміні і С.Астраўцоў, хлусцяць. Ніякай "зъмены арыентацыі" Саюз Паліякаў на мае намеру рабіць. Таксама чысткі ў рэдакцыі газэты нікто не праводзіц. Адбылася звычайнай зъмены кіраўніка рэдакцыі, які не апраўдаў высокага даверу.

Кіраўніцтва Саюзу Паліякаў у Беларусі мае надзею, што ў будучым Ваша газэта пазбягне такіх недарэчніцай і памылак, як у названым вышэй артыкуле, а будзе друкаваць аб'ектыўныя матэрыялы.

Старшыня Саюзу Паліякаў Тадэвуш Кручкоўскі, Горадня

ную, на маю думку, неабгрунтаваную крыгытку. Я мусіў адказваць яму ў "Нашай Свабодзе". Так што, я, наадварот, мог "мець зуб" на Кусельчуку.

С.Кеўляк, праўда, паведаміў мене, што падстава для першага спагнання, вынесенага Кусельчуку, была іншай, чымсыці ўказана ў міравым пагадненні. А менавіта, ён пацярпеў за "парушэнне асноваў свабоды слова". Паколькі зъмяніў, не ўзгадніўши з аўтарам, назму ѹніверсітэту і некаторыя яго моманты. У змаганні за свабоду слова новае кіраўніцтва СПБ, аднак, напісала скаргу на карэспандэнта Польскай агенціі прасавой у Беларусі М.Сымляюскага ягонаму варшаўскаму начальнству. Гэтую крыгытку на Сымляюскага, дарэчы, надрукавала газэта «Трыбуна» — былы орган польскіх камуністаш.

Кіраўніцтва СПБ дагэтуль вельмі нездаволенае рэпартажамі са сваім звязком, зробленымі ўсімі без выніку прысунутымі карэспандэнтамі — і беларускімі, і перш за ўсё, польскімі. Але хто прымушаў нова-

БЕЗЬ БІЛЕТА

МАКСІМ ПРАПІЛА

ВОДГУКІ

Кампрамэтация

Шаноўны спадару рэдактару! У рэдагаванай Вам газэце быў апублікаваны ў №50(207) ад 11 сінтября 2000 г. артыкул Сяргея Астряўца "Чыстка ў рэдакцыі "Glos z nad Niemna"..."

Хачу адзначыць, што змест артыкулу, на думку сяброў Галоўнай Рады нашага Саюзу і калектыву рэдакцыі "Glos z nad Niemna", звязана з нашай арганізацыяй, накіраваны на кампрамэтацию дзейнасці Саюзу Паліякаў у вачах грамадзкасці нашай краіны. Аўтар артыкулу — вядомы журналіст — быў шанаваны нашай арганізацыяй, ведалі яго як аўтэнтычнага чалавека, але паслья некалькіх публікацый у "Нашай Свабодзе" і вакце газэці, выступленні на ради «Свабода» Сяргей Астряўцоў паказаў свае адмоўныя якасці: неаб'ектыўнасць і тэнденцыянальнасць у асьвятылены работы надзвычайнага звязку Саюзу Паліякаў у Беларусі — найбольш грамадзкай арганізацыі краіны.

Неаб'ектыўнасць Сяргея Астряўца прайвасяла ў тым, што ён, апісваючы справу звязаныя з газэтаю "Glos z nad Niemna" А.Кусельчук, успішыў як ганеніне на яго. Ніякага ганеніне не было. Сябры Галоўнай Рады апісвалі яму вызваленіе Галоўнай Радай ад сваіх абавязкаў.

Свёе звязаныя з газэты з артыкулю і "скляпай" артыкулі, дадаўшы ад сябе, што быццам на звязку Саюзу газэту кіраўніцтва — і я асабіста некалькі разоў прапанавалі яму працу на пасадзе рэдактара аддзелу, якія

але ён адмовіўся ад гэтай прапаноўкі. У гэтай сітуацыі верх узяла амбіцыя. Кусельчук перакананы, што ён "паднім" газэту, але іншай аб гэтым съведчыць чытаты і супрацоўнікі рэдакцыі, сябры Галоўнай Рады. Газэта мала пісала аб жыцці і справах паліакуў у Беларусі, дзеянасці рэйнных аддзелаў Саюзу, не друкавала пісмай чытатчу, галоўны рэдактар быў западозраны ў плягіяце, але затое шмат увагі надавалася другасным праблемам, якія нічога супольнага на мелі не ставілі.

Сяргей Астряўцоў, рыхтоўчы свой матэрыял, не палічыў неабходным сустэречці з калектывам рэдакцыі, новым кіраўніцтвам Саюзу Паліякаў, выкананыя абавязковымі фармальнасці журналиста — праверыць факту, якія яму паведамілі А.Кусельчук. Дрэнна, калі чалавек гаворыць няправду. Магчыма, гэта проста нейкай недарэчніцай. Але значна горш, калі А.Кусельчук, а зміні і С.Астраўцоў, хлусцяць. Ніякай

"зъмены арыентацыі" Саюз Паліякаў на мае намеру рабіць. Таксама чысткі ў рэдакцыі газэты нікто не праводзіц. Адбылася звычайнай зъмены кіраўніка рэдакцыі, які не апраўдаў выс

СУРОДЗІЧЫ

Лісты ў рэдакцыю

Халімон на каранацый

Ад Рок-каранацый-2000 безна-
дзеяна веяла беларускім народным
комплексам ня-горшасці-за-іншых,
які спараджае другаснасць, безад-
казнасць, закамплексаванасць і
поўнасцю забівае творчую патэн-
цыю. У "Казе" панавала атмасфера
расейскага эстрадна-забайльнага
шоу. Гэта выяўлялася ва ўсім — ад
імправізаваных верставых слупоў
часоў Расейскай імперыі на сцене
(да камплекту не ставала паласці
будак для жандараў, таму апошняя
нелякалізавана бадзяліся па запі)

да звышбанальнага сцэнару ў лепшых
традыцыях калгаснай "лятучкі".

Больш, чым на мінүтках каранац-
ях, было камандау, які на маюць
ніякіх адносінаў да беларускай рок-
музыцы. Напрыклад, прэзідэнты на
“адкрыццё году” — “Воображеніе
людей” — нагадвалі няўдалу паро-
дью на расейскі “Мумій Троль”, ад
апошняга, праўда, розніліся патас-
на-прэтэнцыёнымі тэкстамі і наяу-
насцю кардэбалету ў складзе адной
асобы жаночага полу ў руховы姆,
прычым стваралася уражаньне, што
харэграфічнаму майстэрству яна
вучылася непасрэдна ў актора Мар-
гунова з “Каўкаскай палонінцы”.
Больш прафесійны і на менш амбі-
цыйны гурт “Нэо” мае іншую пра-
блemu: ягоны вакаліст з прычыны муж-

чинскіх фізіялагічных адметнасцяў
ня можа быць Зямфрай (хатця,
вельмі стараецца, бедны). Можа
варты было б паспрабаваць кіху
іншую музыку граць? Хатця любяя
душэўная зрухі могуць перашкодзіць
паспляховому зараблянню грошай,
на што, уласна, гэты праект і
разылічаны. Кіху не да месца гля-
дзеўся і гітарыст Вярэніч са сваім нот-
ным пультам і імправізацыямі вакол
рок-н-рольных стандартоў, якія
бысь прыдаліся б для “Грыфа-
маніі”.

Але дабілі мяне на гэтыя “малень-
кія копіі вялікіх куміраў”, а звышне-
пайорны супэратэнтычны Юры Выд-
ронак са сваім “Юр’ем”: калі яны
пачалі калядаваць на санскрыце...

Нельга, аднак, пагадзіца з дум-
кай, што Каранацыя увогуле на мела
сэнсу. Наадворт — яна вельмі добра
выявіла, хто ёсьць кім і хто чаго вар-
ты. А некаторыя факты дык і наагул
дазваляюць спадзявацца, што ў КЗ
адбылося пахаванне Рок-каранації,
якая вычарпала сябе нават на думку
арганізатарап. На тле агульной амбі-
цыйнасці й надуманаасці малай-
цом глядзелася “Крама”, якая проста
выйшла, сыграла — і залі літары-
нала на вуши. І для гэтага Варашке-
вічу зусім не давялося распранацца.

Халімон, Самахвалавічы

музыкалёгія

чы, сёньня сярод беларусаў ёсьць
людзі з галасамі значна прыгажэй-
шымі і мацнейшымі, параванільна зъ-
сыцілым Забэйдавым тэнцарам... “Ну,
а як я Заўбэйдава трывомфы ў La
Scala?” — яшчэ настоілівей запыта-
еца вы, і я ізноў мушу вас расч-
раваць. Не было аніякіх трывомфаў,
а быў хіба толькі звычайны стаж у
La Scala, праз які прайшла добрая
палава нашых вядучых опэрын
салісту. Але наўжо Заўбэйда без
трывомфаў для нас меней дарагі,
чым з трывомфамі? Галоўнае, што ён
да нас вярнуўся.

Як вярнуўся да нас скарбы бела-
рускіх патрыятычных песен на куль-
тывым альбоме “Я нарадзіўся тут”.
Вярнуўся, праўда, не зусім так, як
хацелася — замала песень, задужа
гарніру. Вельмі рознымі паводле
свайго якасці апінуліся аранжа-
ваныні нашае песеннае клясыкі.

га старшыню СПБ Т.Кручкоўскага
казаць публічна тое, што ён казаў?
Ніхто. Як ніхто не прымушаў адна-
го беларускага палітыка расхвали-
ваць Гітлера. Спачатку расхвалиў,
потым падумаў. Але ўсе мэдыі ўжо
паведамлі аб скандалным выказ-
ванині. Думаецца, што выпадкам з
М.Сымялоўскім новае кіраўніцтва
СПБ назаўжды ўмацавала свой
імідж упольскай прэсе. Апроч, хіба,
камуністычнай.

Адзін разумны чалавек сказаў,
што змагацца з журналістамі —
марнай справа, увогуле дурсаць. Зы-
мі трэба сябраца альбо не заўва-
жаць іх. Калі толькі журналістам,
само сабой, на быў парушаны закон.

Сяргей Астраўцоў

Ад рэдакцыі. Андрэй Кусяльчук
дэя Тадэвуш Гавін увасаблялі са-
бой пэўны вобраз Саюзу Паліякіў
— настырнага, сучаснага і ахвотнага
да супрацы з беларускімі арган-
ізацыямі. Разбураочы іхны даро-
бак, іхныя наступнікі самі ствара-
юць сабе рэпутацыю, хоць і прык-
рываючыся “меркаванынімі пра-
цоўных”. Будучыня беларускіх паліякіў
неразрыўна звязаная з будуцьняй беларускіх беларусаў.
Выміранье старых, русіфікацыя
маладзейшых і эміграцыя таленаві-
тай эліты або пераадоленне
этнічнай фанабэрні і супольнай
барацьба за пабудову незалежнай і
дэмакратычнай Беларусі. Трэця-
га няма. Менавіта з гэтага зыход-

“Ластаўкі ў стрэсе” і “Я нарадзіўся тут”

Спадабалася выкананьне мо най-
больш славутае беларускае песьні —
“Бывайце здаровы”. Спадабаўся
“Нёман” на музыку Несцера Сака-
лоўскага, прасыпаваны ў народным
стылі, пад гітару. (Шікава, колькі
працентаў слухачоў ведае, што Сака-
лоўскі — аўтар дзяржаўнага гімну
РБ?) Надта спадабалася старая
песьня на словаў Буйлы “Люблю наш
край, старонку гуту...” Аднак для
таго, каб прасыпіваць яе ў блузо-
вым стылі, трэ было спачатку гэтamu
навучыцца альбо, прынамсі,
быць нядрэнным вакалістам.

Артыкул Юліі Андрэевай пра
новыя кампакт-дывісі “Я нарадзіўся тут”, трывомфатара “Рок-каранації”, і “Ластаўкі ў стрэсе” з
песьнямі Мікаясі Забэйды — у на-
ступным нумары “НН”.

зіла рэдакцыя, калі суправадзіла
артыкул С.Астраўцова падзага-
лоўкам пра змену палітычнага
курсу Саюзу Паліякіў, чым, мы
былі пэўныя, тлумачыліся зволь-
ненныя маладога рэдактара “Гло-
су”. Адказ сп.Кручкоўскага не пе-
раканаў нас у адваротным.

**АБ'ЕКТЫ ЎНА
ПРА РЭАЛЬНАЕ**

RR

РАДЫЁ РАЦЫЯ

НА КАРОТКІХ ХВАЛЯХ
6035 кГц (49 м) 08:00-10:00
6180 кГц (49 м) 13:00-15:00
6050 кГц (49 м) 21:00-23:00

НА СЯРДНІХ ХВАЛЯХ
612 кГц (490 м) 07:00-11:00

WWW.RACYJA.PL

220102, Менск, а/c 144

Энцыклапедыя беларускага замежжя

Фота Анатоля Клешчuka

Тамара Стагановіч каля сваёй майстэрні. Штат Нью-Джэрзі (ЗША).

Аляксандра Гужон (Францыя) прыехала ў Беларусь рыхтаваць сваю доктарскую дысэртацию.

Ева Яроховіч (Кліўленд, ЗША)
на роднай Лунінеччыне першы раз за 50 гадоў.

Не атлет

Трыумф Андрэя Паначэўнага ў беларускай Філармоніі

У пятніцу ў Філармоніі сесыці не было дзе; нават прыступкі балькону былі шчыльна напакаваныя народам. Выратавала, як заўжды, лягота нашых начальнікаў, якія ўпартыя ня ходзяць нават на найлепшыя канцэрты. У першым шэрагу — прости побач з эстрадой — знайшліся два вольныя месцы. Можа не найвыгаднейшыя, бо наш сымфонічны аркестар груючы неміласэрна, але затое сядзячыя, бяз тлуму ў мітусыні.

Ці мо гэта Рыхтар уваскоры і прыехаў з канцэртам? Памыляецца. Граў у гэты вечар чалавек малады ў цалкам тутэйшы. І ня прости ўпікаў яму заключны экзамен у магістратуры. Сабралася камісія, дакладна амбэрковала хлопчаву ігу і паставіла яму пяцёрку. Хаця німа анікай упіёненасці, што магістратуру ён скончыць. Но для гэтага трэба здаць прыцьмую розных іншых экзаменаў, напісаць магістрскую працу... А дзе ўзяць для гэтага час, калі крочышь да недасяжнай дасканаласці? Ды ў дадатак мусіш рыхтавацца да чарговых замежных га-

строляў, назапашваць рэпертуар, вастрыць тэхніку.

...Праўда, поўнай згоды між прафэсарамі не атрымалася. Як заўжды, нават ўпікаў яму "недахоп эмацыйны". — зрэшты, відавочны, калі слухаце вачыма, а не вушамі. Расейскія піяністы, калі граюць Рахманінава, заўжды скачуць на крэсле, зусім у беларускім стылі. І факт

тэатральна ўзмахваюць рукамі і нават пускаюць съязу. Паначэўны ж гэтага ня любіць. Усе пачуцьці ў яго — прости ў музыцы. Хто слухае — той чуе. Тыム болей што Рахманінава, на думку Паначэўнага, — гэта кампазытар, які патрабуе ад выкананіць ўнутранае стрыманасці, — зусім у беларускім стылі. І факт

застаецца фактом: на канцэрты Паначэўнага прыходзіць усё больш і больш людзей. Багося, што наступным разам ахвотныя мусіць купляць квіткі за месяц да канцэрту і фіксават заўжды.

Ці гэта съведчыць пра архістакратызм найноўшых беларускіх густаў?

Альбо пра адраджэнне патрыятычных пачуцьціў?

Бо Паначэўны, які някожы, — наш нацяльны гонар. Ляўрэат першых прэмій на найбуйнейшых міжнародных конкурсах. Піяніст, якім захапляецца Эўропа і Амэрыка. Нехта нават парадуноўвае яго з культавай фігурай сучаснага піянізму, Івану Пагарэлічам.

На пачатку лютага Паначэўны зноў з'яжджае на гастролі ў Амэрыку. Здаецца, зусім нядыўна — у лістападзе 2000-га — ён граў у Вашынгтоне, у прэстыжнай *Philips Gallery*, дзе захоўваюцца шэдэўры французскіх імпресіяністаў. Цяпер яго чахаюць у Шарлоце — найбуйнейшым прамысловым цэнтрам штату Паўночнае Караліна, а таксама ў Спрынгфілдзе — сталіцы штату Ілінойс. У абодвух гародах Паначэўны будзе іграць з аркестрам: у Шарлоце — Другі канцэрт Рахманінава (той, што ў пятніцу ён граў у Менску), а ў Спрынгфілдзе — Першы канцэрт Чайкоўскага. Годная задача для атлета! Хаця Паначэўны — чалавек якраз не атлетычнага целаскладу. Зрэшты, у Амэрыцы граць прасыцей, чым дома: дасканалыя аркестры, дасканалыя рапалі і заўжды энтузіястичная публіка — "нават калі я дрэнна граю", — кажа Паначэўны і сарамліва ўсіхіх атлетаў.

Можа, таму што ім замінае Паначэўны — занадта недасяжны, каб на яго раўніца?

Так ці іначай, але напярэдадні новых гастроляў Паначэўны зноў іграў у Менску. Барукаўся з рапалем, якому — паводле ўсіх прыкметаў — ужо час выпраўляцца на піясню. Цярпеў нязносы фальш у аркестры, у якім амаль палову складалі прыхадні з іншых калектываў ці ўвогуле цалкам выпадковыя людзі. (Найбольш дасьведчаны аркестранты з цэлага гораду некалькі тыднія таму з'ехали ў Гішпанію, але неўзабаве павінны вярнуцца. У Гішпаніі німа сталай працы для гэтай працы аркестравых музыкаў.) Ясна, дырыжор Андрэй Галанаў зрабіў усе магчымыя і немагчымыя, каб прымусіць гэтую размайтую брыгаду іграць як адзін чалавек. Ен літаральна вылужваўся са скуры і нават дзе-нідзе стручаваў пачуцьцё густу. Аднак вынік атрымаўся амаль што дасканалы. Публіка пляскала — а што яшчэ трэба. Дыў Паначэўны быў завадованы. А гэта зь ім нячатае здараецца.

Юлія Андрэева

Дыскаграфія

"ОЙ, У ЛУЗЕ-ЛУЗЕ..." ФОЛК-ГРУПА "ЛІЦЬВІНЫ". (Р) "ЛІЦЬВІНЫ", 1998.

Ну, ня ведаю, дзе два гады бадзяўся ты альбом, перш чым нарэшце дасягніў спажычку. Но і па замежках якіх, дзе, зразумела, увагі да ўсяго спрадвечнай беларускай значна больш, чым на Айчыне, гэтак жа, як і разуменія таго самага спрадвечнага. Карапей, квітнене ўсё беларускае выключна за межамі. Зрэшты, розныя рэчы здароўя ў тым масцатве...

"Ліцьвіны" павыдвали ўжо не сколько альбомаў на касетах, а гэтым разам сабралі, трэба думаць, найлепшае ў фармаце CD. Сей, паслушаў. А няблага ў цэлым. Па-беларуску звольшага съплюваюць, хоць, маючы сю-тую адпаведную адукцыю, я ўсё ж так і ня змог зразумець надпіс на ўклады: песьні выконваюцца на "беларускай ліцьвінскай" і "палескай (яцьвіскай)" мовах. Не, рабяты, вы як таварыш Сталін — адкрыці ў мовазнаўстве ўсё ж рэгіструце на ўласныя імёны, капірайты на туціце. А то я дагэтуль і ня ведаў, што яшчэ адну мову разумею, паліглёткі гэткі...

Я пра музыку. "Ліцьвіны" імкніцца да таго, каб са сцэны выконваць творы народнае спадчыны як мага бліжэй да іх арыгінальных формаў бытавання. У тым ліку — і гучанія. Паколькі розныя замежныя "Энсонікі" ня маюць у свіх бібліятэчках гукаў народных інструментай, Уладзімір Бярберару выкарыстоўвае "саунд" (гл. укладку) натуральны. Інструменты нават пералічаны. Адно што вуха зачапіла: такое ўражанье, што розныя творы для альбому пісаліся надта ўжо ў розны час. Вось, напрыклад, загалоўнай песьні нешта "нія коціць", нешта ўе ёт гучанін недароблене чуеца. Ці то прости вушы тыя ад сапраўднага гучання самадзейнай творчасці паадбіваюць. Да не! Работу гукарэжы-сэра ўзорна называць не магу. Блізкая да арыгіналу народная музыка — гэта яшчэ не падстава, каб запісваць тую музыку абы-як.

Дык вось, саунд. "Ліцьвіны" не адзінны, хто трymаецца гэтымі прынцыпамі, кроху ня зважаючы пры гэтым на тое, што сам сабою

перанос фальклёру на сцэну — ўжо парушэнье аўтэнтычнасці. Гэта як ваяука ў клетцы трymаецца і называюць яго грэзным драпежнікам. Да які ён у клетцы драпежнік, калі на яго каты зверху, хвасты ўзьняўшы... Самі разумееце! Ен грэзны на лясной сцяжынцы ў піліпаўку, калі ты зь ім — тварам у твар, а з патронай у цыбе — адно пакет з-пад вафліў. Ды чамусыці менавіта на faktar blizkascyці да першакрыніці і налягаюць "Ліцьвіны". I робіцца тое дужа тонка, тэкст (беларускі) таксама такі часам вельмі народны, як і запіс, кшталту "Нават скрыпка са Smurgochnyimi — яркі ўзор заходнебеларускай вясковай традыцыі, са сваім мочынім і спэцыфічным гукам". Як гучыць вясковая традыцыя — дальбог, ня ведаю. Але, мусіці, варта ў тое верыць, як і ў тое, што горт задуманы быў у 1956 г. Абмыка, разумею, але лішні рэдактарская вока тут ўяна не зашкодзіла. Б. Ангельскава ў тым ліку, бо даслойну пераклад назвы альбому на мову Байрана надта ж далёкі ад беларускага арыгіналу.

Увогуле гэты альбом пакідае добре ўражанье. "Грозны түчкі" не палохаюць, а прыцягваюць, "Па вулыцы..." — шыкоўная. Як і вясельны марш. Тут няма спрабаў мадэрнізація фальклёру, зрабіць яго больш сучасным за кошт выключна аранжавання, а больш экзатычным — за кошт ужывання такога вымаўлення словаў, якога і ў народзе даўно не засталося. Альбом цікавы, лічы, найпершым, што на фоне актыўнага звароту да фальклёру ў апошнія гады ён паказаў яшчэ адзін з магчымых падыходаў да яго з сучасных пазыцый.

Бо я ніколі ўсё ж не пагаджуся з

тым, што "Ліцьвіны" паказаюць аўтэнтыку. Яны праpusкаюць народныя песьні праз уласны прафесійны досьвед, і ўжо хоць бы таму песьні тиа — апрацаваныя. У якой меры — гаворка асабіна. Прыблізна тое ж робіць і ансамбль "Крэсіва", толькі ніколі ня чуў, каб ягоныя музыка рабілі акцэнт на аўтэнтычнасці. Мушу выказаць тут нават ці не крамольную думку: менавіта гэтая вось спроба зрабіць ўсё "па-настаяшчаму" і амбажавала творчую фантазію "Ліцьвінаў", прывакавала іх да нібыта правільнасці, ад якой часам патыхае музэем баявой славы. Фанаты "настаяшчага", безумоўна, гэтыя запісы слухаюць будучы з запалам нацыянальна-съвядомага ўздыму. Для мяне ж "Ліцьвіны" цікавы менавіта ў жывым увасабленіні, а не ў вось такім — правільным і амаль дакладным.

Але ж паміж гербарыем і зялёна-травою на лузе розыніца, згадзіцеся, існуе...

Засушаны слухач

"ЛЕПШАЕ. THE BEST". ГРУПА "ПАЛАЦ". (Р) "КОВЧЕГ", 2000.

Рэпэртуар гэтага альбому музыка вызначылі мэтадам галасавання. Тыя песьні, што па выніках дэмакратычнага волевыяўлення жыхароў асабна ўзятыага "Палацу", набралі большасць галасоў, і былі прапанаваныя для трыкавання.

У гэты сэпіс трапілі як студыйныя запісы, так і канцэртныя, як зусім старавілі, літаральна зь першай сэсіі ў студыі, так і трэкі з апошняго альбому. Апроч хіба "Чужых дзеяў", якія павінны неўзабаве выдацца на

вым, чарговым альбоме. Прыемна яшчэ і тое, што "Палац" выдаў выбранае ў першым, найлепшым, на маю думку, складзе. Двух музыкаў з'яўляюцца ў групе ўжо няма, але ні пры адборы нумароў, ні пры галасаванні, наколькі вядома, ніякіх "разборак", як гэта часта здараецца пры раздзяленні разам нажытае музычнае маёмасць, не было. Што съведчыць: з здравым арганізмом, апрача здравай вагі, яшчэ і дух здравы. А Хаменка зь Беляковым на здымку — дын наагул рэзкавыя музакы увасабленыні, а не ў вось такім — правільным і амаль дакладным.

У падобных зборнікаў "Найлепшага" заўсёды маюцца два бакі. З аднаго — гэта сабраны разам спарады наўгеды найлепшыя творы з даробку за некалькі гадоў. З другога, пэўныя творы, некалі вельмі папулярныя, зь цягам часу нешта ўсё ж трацаць, часцей за ўсё ў сэнсе іхнага аранжавання, мода на якое, як і самі прынцыпы, змяняюцца даволі хутка. Вось з гэтага боку некаторыя прыёмы аранжавання сёняня ўспрымаюцца ўжо куды больш стрымана, чым у першых гады пасыльны здымак. Скажам, тая ж сэмплерна тэхніка, якай ўстаноўлены групы адыграла ўвогуле станоўчую ролю. Ды сёняня чуваць: там, дзе тых сэмплераў багата, пэўна штучнасць прымеў адчуваецца. Там, дзе сэмплы ўжываныя съціпа, яны ніколькі на шкодзяць гучанію, хоць наагул "Палац" у апошні час даволі рушча адыходзіць ад сэмплавання на карысьць жывога граняня. Ня ведаю, што на тое паўплывала: ці то гэта выдронак разумныя клявішы ў "Юр'ю" забраў, ці то самі хлопцы мачярынскай платы бацьца. У кожным разе, тое пайшло на карысьць. Няхай цяперака "Іван Купала" захапляеца сэмплаваннем, думаючы, што гэта яны яго выдумалі. Ну, на Рэсе і Іван Фёдарав — першадрукар. Няхай!

Увогуле ж я, як прыдабаў той дыск, быў дужа заўдзялены. Хочаш — съпявай разам з "Палацам", дзякуючы якому я многія з тых песьні пачуў упершынё; хочаш — скажы пад музыку, якая не патрабуе нават ужывання шклянкі-другой аўтэнтычных напояў...

Камунальны слухач

статкова добра. Зрэшты, амэрыканцы напэўна вітаюць яго як героя — прыкладна так, як расейцы вітаюць Віна Клайдэна. Амэрыканцы ж таксама ганацаца сваім конкурсанамі піяністай. Найбольш аўтарытэтны з іх — Міжнародны конкурс імя Ўльяма Кепэла, што адбываецца раз на тры гады ў Вашынгтоне. У 1998-м абалютная перамога дасталася Паначэўнаму; у 2001-м ехала ў Вашынгтон ніхто з беларускіх піяністаў. Можа, таму, што ім замінае Паначэўны — занадта недасяжны, каб на яго раўніца?

На пачатку лютага Паначэўны зноў з'яжджае на гастролі ў Амэрыку. Барукаўся з рапалем, якому — паводле ўсіх прыкметаў — ужо час выпраўлялица на піясню. Цярпеў нязносы фальш у аркестры, у якім амаль палову складалі прыхадні з іншых калектываў ці ўвогуле цалкам выпадковыя людзі. (Найбольш дасьведчаны аркестранты з цэлага гораду некалькі

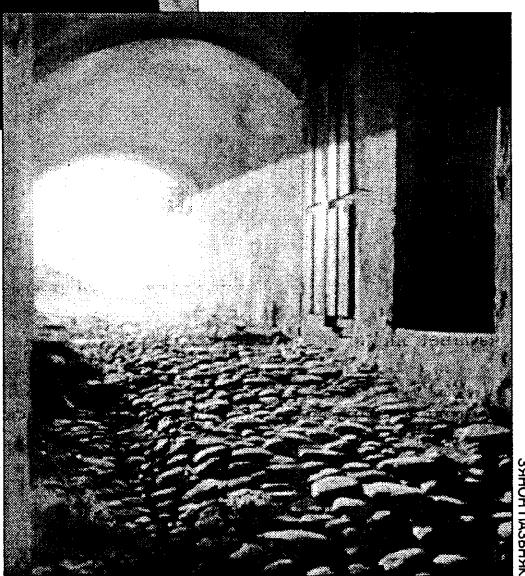
БІБЛІЯТЭКА

Зянон. Глёрыйя Патрыя. — Вільня, Таварыства беларускай культуры ў Літве, 2000. Наклад 1000 ас.

Каб паспяхова здаць залік па лаціне, студэнты павінны быць вывучыць яе памяць сто восемдзесят лацінскіх выразаў. Выкладчыца сама складала патрэбны съпіс і па частках прыносіла на заняткі. Помніо ясна, як дзень, першы афарызм з таго малаўціманага напачатку съпісу: *Gloria Patria Ruthenia Alba* — Хвала Бацькаўшчыне — Беларусі. Вельі і слава Радзімы ўсыведамляліся намі ня толькі праз пасярэдніцтва паэзіі й прозы Ўладзімера Каараткевіча, але й пад урачыстымі літаўры лацінскай мовы. За што я да гэтай пары ўдзячнымі выкладчыцы.

Студэнцкія студыі прыгадаліся мне над Зянанавай кнігай "Глёрыйя Патрыя", у якую ўвайшлі вершы ў фатографії, напісаныя ў зробленыя на працягу 80-х гадоў мінулага стагодзьдзя, кнігай фотапаэзіі. Часам

ходім на замчышчу, заціснутае між азёраў... Бачым, як далёка ўнізе адплывае ўдалеч і драбнее на вачах човен, нібы сціраецца або шурпатую тарку хваліў. На далёкім супрацьлеглым беразе пад сонечным прымнем раптам блісце шпіль касьцёлу Святога Ісуса, бышцам зямля піша на ніёбах залатым пяром, абмакнуўшы яго ў чарнільна-чорную хмару... Я перажыў гэтыя шчасльвія хвіліны двойчы — два гады таму, блукаючы па замчышчы, і два дні таму, гартаючы кнігу Зянона, дзе Браслаўшчына знайшла сваё адлюстраваныне ў дзясятку вершаў і ф-

беларускай адміністрацыі, і паліца, дай цывільныя жыхары, зацікаўленыя ў вырашэнні грашовага, зямельнага ці нават, так бы мовіць, рэчавага пытання "У Беларусі як сядр палякаў, так сядр і беларусаў амтысамітызм усё-ткі мей месца наготулькі, што перад абліччам нямецкага терору ў наступныя гады ён здолеў узбуяць у шмат якіх месцах. Прычынамі, побач з традыцыйнымі амтыгабрэскімі забабонамі, была мешаніна страху перад пакаральнем, спробаў прыстасавацца да акупацыйнай улады і прага да асабістасе вигоды", — піша К'яры. Зь ім, відавочна, многія будуть спрачацца. Чаго варта жорсткае ў адносінах да беларусаў, узгадаваных на геройскім эпазе, ціверджанье: "У акупаванай Беларусі герой падчас гэтае вайны сустракаліся якіх нашымат падзеі, чым дзе ў іншых краінах".

Нямецкую тэму ў часопісе працягвае выкладчыца Мангаймскага ўніверсітэту Астрыйд Зам з артыкулем "Беларускі нацыяналізм ці нацыяналізм Беларусі", аналізуячи палітычную эвалюцию краіны ў апошніе дзесяцігоддзі і адказаваючы на пытаньне, ці было заканчмерным абрэнніе ў 1994 г. прэзыдэнтам "чалавека з табакеркі" і ў чым пралікі "нацыяналістаў" ваўпльіве на электрапрат.

Сядр іншых тэкстай нумару —

Душа Пазыняка

тэадымкаў. Вось хоку "Некалі на Браслаўшчыне":

Ля старога млына
Курыць лульку млына.
Нават вейкі ў муцэ.

Усяго дзесьць словаў. Адзіная боязь, уласцівая Пазыняку-пасту — боязь лішніяга, неабавязковага слова.

Зянон — філёзаф у пазі, хоць і не заснаваў уласнай школы стоку, як ягоны цёзка, што жыў больш за дзве тысячы гадоў таму ў Атэнах. Грэцкі мысльяр падходзіў з Кітэёну на востраве Крыт, беларускі — з вёскі Суботнікі на Івейшчыне. І харастром краівыдаў вакол гэтага заходнебеларускага селішча да гэтага часу паталіеца душа Пазыняка. Вось страла брукаўкі з наканечнікамі касыцёла — дарога ў Суботнікі з боку Юрацішак. Вось звычайная вясковая хата, што выглядае адным вакном з высокай пішаніцай — родны дом у Суботніках. Вось вёска ўмасцілася нанач у тумане, толькі касыцёльная вежа, як дзорцца, чуйна прыслухоўваецца да навакольля — вечар над Суботнікамі.

Спакойнае, векавечнае жыццё, якому, здаецца, не пагражае небясьпека. І рагтам мяк прыгутульных воку краівыдаў — верш "Іду на спатканьне", які прымушае скамянуцца:

Чорная труна выплыла з-за
павароту
На плячах незнамых
І, нібы лодка, гайдaeца
У хвалях галоу.

Так нечакана,
Бо я ішоў на спатканьне з каханай
І думай пра пацалункі.

Так Зянону ўбачылася вядомае *memento mori*. Зноў мудрая лаціна

пераклікаецца з засамочанай беларускай душой.

Прозывішча Пазыняк толькі на першы погляд этымалічна збліжана са словамі позна, познай, той, які спазніўся. Больш праудзіва на іх

Зянон Паленік

наць лёс Айчыны — над роднай Гаўёй і над варшаўскай Віслай. "Мілая Радзіма, Ты — уся моя памяць. Усё, што бачыў і перажыў за жыццьцё, усё, што пра Цябе чую і чытаў і нават уяўляў — усё са мной. Ты, такая вялікая і прыгожая, перапоўніла май сэрца і маю голаву. Калі назаву Цябе — белыя воблакі над Гаўёй і празрыстая плынь, дзе жывуць серабрыстыя рыбы, цёплае лета ў шуме вады і паўдзённых вятрах, вечны траўень у квæцені груш і звон... звон касыцёльны над паліямі пльве да віленскіх сцен у маю калыську... Глёрыйя! Хвала! Хвала цвëтчучаму дрэву! Хвала зямлі і людзям, што, нібы цвëт пад вятырскам, ападалі ў Цябе, у гоні Твае пад Пагоні, на сцяжыны Твае пад сцяжамі, у травы Твае за свабоду..." — піша Пазыняк.

Ды няма марных ахвяраў, бо менавіта з ахвярных жыццьцяў складаецца вечнасць Радзімы. Рупіць мне дастаць на бель сьвет яшчэ адно лацінскае мудраслоўе, якім заканчваўся той, прыгданы ўжо, студэнцісі сыліс: *Vita brevis, patria aeterna* — Жыццё ў кароткае, Радзіма вечная. **Міхась Скобла**

Сыціпляя чырвоная Каштуніца

Arche. 9—2000. Мэддыцына.

Апошні нумар часопіса ARCHE за мінулае стагодзьдзе выйшаў ні тоўсты ні тонкі — 152 старонкі. Чырвонымі «Паталёгіямі грамадзтва» ARCHE скончыла 1999 г., чырвонай «Мэддыцынай» — 2000 г. На канец 2001 г. ARCHE заплінаваў спэцыяльны нумар «Прэзыдэнцкай выбары' 2001. Пасыялоў», толькі пакуль не признаецца, які — чырвона-зялёні ў ці бел-чырвона-белы.

На вокладку нумару зьявілася Вэраніка Шарко. Раней ARCHE сваіх мадэлек прыпісваў па імені, цяпер часопіс прыйшлося несыці на апазнаныне акулам менскіх подъюмаў. А дарма няма на вокладцы імя, вельмі ж запаміналася. Якай Юлія Стома, міс Грудзі Беларусі і міс Скура Беларусі, упрыгожвала ARCHE-Панславізм! А які ўладзімер Адамчык увекавечаны на нумары «Адам Глëбус»!

На леташніх чырвоных «Паталёгіях» зьявілася Надзея Ягорава. На першай старонцы вокладкі як бы гуляючы ў цватлівасці, дарма што голая, а на апошній — дык увогуле з нейкім габоем замест усіх шатаў, зь якога (ци ў які?) пляўся струк чырвонага перцу, з тых тоўсценькіх, ці не ў праірках з дапамагою Віягры буржумі вырошчваних, што ў Менску круглы год прадающа на латках.

Па часці голага цела ARCHE, яснае дзела, за год пасталей. Цяпер сіперауду нумару стылізацыя пад італьянскімі адраджаныне, а ззаду — сціпліла даманстрацыя доўткі лягтак, гнуткасці цела, лоўкасці рук і нічога болей. У сэнсе — пад сукенкай нічога. Затое на фоне бел-чырвона-белага сцягта, ясны перац.

Сам нумар выйшаў бязь лішніяга фурору, звычайна ўласцівага тоўстым тэматычным нумарам ARCHE, але пры гэтым кожны сабе знойдзе што пачытаць. Гурманы інтэлектуальнае літаратуры — драму Лявона Юрэвіча «Сакрэт Антона Адамовіча», аматары мэмуарыстыкі — лісты япіскапа Васіля (Тамашчыка) да Юркі Віцьбіча, пазі — пару гонкіх вершаў Людкі Сільновай, Андрэя Хадановіча, Міколы Раманоўскага, Алеся Наўроцкага да Валянціны Аксак. Уласна пра мэды

цину пішуць Віталь Кошалеў (сувязь беларускіх рахманасці з дэфіцитам ёду) і Igar Sarokin (псыхіятрыя). Ну, і два, як заўжды ў ARCHE, прыкметныя празайчыя дэбюты — Лілі Сазанавец і Андрэя Захаранкі. Відаць, калі Лукашэнку скінуць, усе нумары ARCHE будуць таякі, як гэткі — сціплья і без аплëмбу.

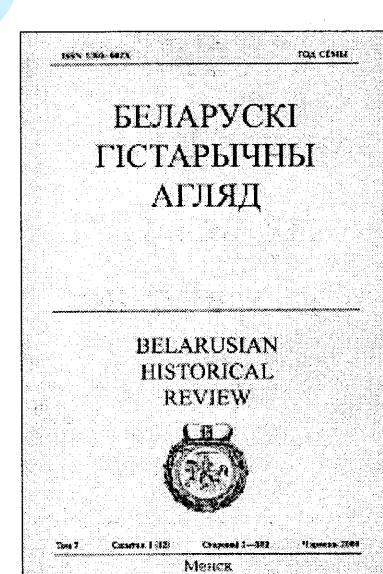
Апошні леташні «Паталёгі» пранырлівай кнігарні ТВМ скупіла невядома ў якіх палестынах і цяпер перапрадае па тры мільёны — у чатыры разы даражай, чым яны прадаваліся год таму. І бяруць жа, бяруць! — кожа кнігар Гуркоў. Ці акажацца «мэдyczны» нумар такім жа паплатным праз год? Папраўдзе, павінен. Нягледзячы на шматлікія памылкі карэктуры (мабыць, Алеся Арку сурочыў, называўшы ARCHE часопісом рэдактараў і карэктараў).

Кажуць, найбольшымі цнотамі Войслава Каштуніцы былі ягоная нуднасць і сціпласць. Но сэрбам настолькі папярэдні горла стаяў Мілонавіч і ўсе экспантырыкі апошніх гадоў, што пэдантычны юрист здаўся братам-славянам забвенным гандом спакою. Калі дапусціць, што і ARCHE сатканы з свайго «цайтгейсту», значыць, усё ж апошні нумар сёлета мае шанцы абысьці без зеляніны. А што, блін, у нашай справе галоўнае?

Назіральник праста

Орган NATO

Беларускі Гістарычны Агляд. Том 7, сшытак 1 (12). Старонкі 1-302, Чэрвень 2000. ISSN 1392 — 902 X

артыкул Джыма Шарпа "Гісторыя зынізу" пра асаблівасць бачаніні гістарычных практэсавацца звычайнімі людзьмі, пра погляд на тых ці іншыя падзеі ўхадзіць ўзбуйніць. Чаго варта жорсткае ў адносінах да беларусаў, узгадаваных на геройскім эпазе, ціверджанье: "У акупаванай Беларусі герой падчас гэтае вайны сустракаліся якіх нашымат падзеі, чым дзе ў іншых краінах".

У артыкуле "Беларускія думкі" ўспомінаюць, што беларускія гісторычныя практэсавацца звычайнімі людзьмі, пра погляд на тых ці іншыя падзеі ўхадзіць ўзбуйніць. Чаго варта жорсткае ў адносінах да беларусаў, узгадаваных на геройскім эпазе, ціверджанье: "У акупаванай Беларусі герой падчас гэтае вайны сустракаліся якіх нашымат падзеі, чым дзе ў іншых краінах".

А.Г.

Набыць «Беларускі Гістарычны Агляд» можна ў менскай кнігарні «Акадэмкніга».

БОУК

прагнё крысі

Біяграфічнае апавяданье

Вячаслав Адамчык

Усё началося з таго, што рыхавата-рабадністы шыраканосы Міша, як ён сябе называў, падвёў мяне да чорных, абабітых дэрмацинам дэзвірэй з шыльдай, на якой срэбрам паблісквала ўсяго адно слова — “спецчар”, і, падміргнуўшы рыхжымі вейкамі, неяк уладна, па-гаспадарску, нібы пажадаўшы шчасця, сказаў:

— Зайдзі сюды. Тут цябе ведаюць.

Я адчыніў чорных дэзвірэй і ў другім пако, каля бар'еру, убачыў нібы спалоханаага май візитам рослага чарнівага мужчыну, якога спатыкаў на раз, прымаючу яго то за асыпранта, то за выкладчыка.

— Ви да мяне? — скоса і з падазронным чаканьнем зірнуў чарнівага мужчыну.

— Не! Я памыліўся, — змахляваў я і імгненна высунуўся назад, у калідор.

Міша, прытуліўшыся сълінау да адзінага тут на калідоры вакна, стаяў зводаль.

— Ты што? — ён падаўся мне на сустрач.

— Ды нічога.

Нарэшце здагадаўшыся, кім ёсьць гэты фіктыўны студэнт фізмату, я шпарка, з рапушчым імпэтам прайшоў міма яго.

— Ну глядзі, каб не было горай.

Ужо, вядома, ня помніца, што я адказаў тады.

Дарчы, потым нехта з журфакаўцаў міне съцішком і таемна шапнучу:

— Што ты зь ім ходзіш, мы ж усе ведаем, хто такі Міша.

— Дзякую, але запозна ты мяне папярэдзі.

Дзіўная рэч, пасыль такой перасыцярогі я, нібы набожная кабета, пачаў перабіраць на ружанцы сваёй памяці ўсе пацеркі, дзе, каля і што мною было пераговорана непрыкметнаму, у шарым пацёрткым касцюмчику недаростку з фізмату. Бодгутаркі папраўдзе было нямала, і каля вакна, пры бібліятэчнай залі, і на лаўцы ў сквэры перад знакамітай скульптурнай группай, і проста на асфальтавай дарожцы паміж універсітэцкім карпусамі.

Ішоў 1956-ы год — час, як потым яго называлі, хрушчоўскай адлігі. Але сотні тысячяў людзей яшчэ задыхалісі ў турмах. На пошце ў роднай Наваельні я падпісаў насылінным хімічным алоўкам на фанэрнай скрынцы калымскі адрес былога вучня нашай школы Івана Мароза, асуджанага, як сказаў яго зажуранных неісціменна-бездапаможны бацька, на ўсе 25.

Але, адчуўшы паслабленыне, як заўёды гатавая да незалежнасці, пачала бунтаваць ганарлівая Польшча. І непакорная Вугоршчына, узняўшыся ўсім народам на змаганье за дэмакратычныя правы і за адпачынок ад прыгону Масквы, аблівілася гарачаю крыўёю. Яе душылі сталёвія гусеніцы савецкіх танкаў. Кроплю чалавечай свабоды імпрыя ўспрымала як усыпенены акіян варожай непадуладнасці і гнеўнай непакорнасці. Дзяржаўная стражнікі бісьпекі і прымусовага парадку ўстрывожана высочвалі і вышуквалі як за межамі, так і тут асабліва небяспечных ворагаў, якія імкнучыца звергнуць, падарваць і аслабіць “власть рабоче-крэстянскіх советаў”, якія “учиняют масовыя беспорядкі, изготавливают и хранят ли-

тературу того же характера”.

І вось за мною, куды б я ні ішоў, дзе б я ні прысেў, як прыручаны грак, цытніца Міша, студэнт фізмату. Палкія, невядомыя і, позна ж, небяспечныя падзеі хвалююць яго на менш, чым мяне.

Наіўны, неспрэктываны ў жыцці хлопец, я, вядома ж, дзялюся ўсім, пра ўсё расказваю — што здаў падборку вершаў у часопіс “Беларусь”, што рыхтую апавяданье для “Маладосці”, а ў “Полымі” мае быць надрукаваная май навэля — першая ластаўка, як называў яе Максім Танк.

Міша неадступна, як прыпрыжана, ходзіць за мною. Гэта заўважаюць усе, апрача самога мяне. Но я жыву ў нейкім іншым, непрадаўданым, неверагодным съвеце, жыву ў нясыцерпім чаканыі чарговага нумару часопісу “Беларусь”, які я разгарну і са шчасцілівым подзівам убачу падборку сваіх вершаў. Аднак у кісках і бібліятэках зъяўляюцца новыя, пахучыя ад друкарскай фарбы адбіткі часопісу, а майго імя ў іх няма. Я саджуся на грукатлівы трамвай з тадышнімі бясконцымі звонкамі на частых прыпылках і еду на вуліцу Пушкіна, 55, у Дом друку, дзе зъяўлячалісі ўсе нешматлікія редакцыі, каб высьветліць справу: мае ж вершы дакляравалі надрукаваць пасыль падборкі С.Гаўруса.

Я ж так паслушна, старанна і ўпарты шліфаваў кожны радок.

— Нічога я ня ведаю, нічога я ня знаюм. Шукайце Кавалеўа.

— А дзе яго знайсці? — пытаю.

— У Москве.

На ўсцешышы міне і ў “Полымі”, скказаўшы, што навэля дзесьці згубілася. Дакляравалі, праўда, пашукаць.

У “Маладосці” на мяне з падазронным недаверам глянула нерухомае шкільное вока:

— Што вы ўслыўляеце касцёлы і дзікія груши? Ета вёс даўно ўшчарпал Кузьму Чорны, — мова і акцэнт літаратурнага работніка былі, здаецца, магілёўскі.

Дрыготкі дымок надзеі так неспадзянавана і зманліва рассыяўся. Што рабіць? Як за саломнік, хапаюць за нечаканую іздю паслаць апавяданье ў беластоцкую газету “Ніва” — там, здаецца, мяне зразумеюць і падтрымаюць — тэма заходнебеларускага жыцця блізкая ім. Перапісваю з падшыўкі адрас редакцыі і кіруюся на Цэнтральны паштamt. Ён, напэўна, тады ўжо працаў.

І зноў жа, як шуду, чакаю весткі з редакцыі. Мінае месяц, а яе ўсё няма. Пэўна ж, адкуль мне, студэнт, чутацьца думкамі аб прачытаным з Алемес Наўроцкім альбо Арсенем Лісам, наўзнач пачаў сълніцца гладзенька адпрасаваны, трохі нават дагледжаны ці то асыпрант, ці то студэнт. Аднойчы ён і затрымаў мяне пры шырокім мэталічным стalle з вострым, увагнутым скобаю нажом, што стаяў у падвале і на якім, мусіць, рэзалі паперу, калі сышывалі ці перапляталі зношаныя книгі.

Незнамец папрасіў дазволу спыніцца і, пэўны важнай значнасці, загаварыў да мяне па-расейску:

— Я краем уха слыхал. Ты все восхваляеш свой земляк. А знаеш ли, что во време оккупации здесь, в Минске, он заведовал складом БНС и печатался в фашистском листке?

Незнамец, вядома ж, называў прозвішчы.

— Советую тебе быть подальше от таких.

Я стаяў аслупянеты: за мною віжу ўжо нейкі дагледжаны асыпрант і, пэўна ж, старэйшы па званні за Мішу.

Ты, конечно, знаеш и другого своего земляка, — ён зъмераў мяне пільнімі позіркам. — Ну-у, этого, из Слоніма... А ведь он в

Выкарыстаны здымак Міхаіла Баравікі

тракце, нехта мяне вясёла-ўзбуджаным голасам гукнуў.

— Прывет сваим! Я азіруюся і за чужым высокім плячом ледзівье ўбачыў недарослага Мішу з фізмату.

— Дзе ты цяпер? — пацікавіўся.

— У політхічным, — усміхнуўся ён, задзіраючы свой шырокі твар, усыпана жаўтлявым рабаднінем.

— У спэцчасці?

Гэтага ён не пачуў, шыючыся да выхаду. Але і праўда, съшоў з трамвай на прыпылку наспупраць політхічнічнага.

Загадкавы Міша стомлена вычыхаўся, расплыўся і зьнік, а да мяне прысыседзіў ўжо нехта іншы.

На съветльым калідоры пры вакне недалёка ад дэзвірэй аддзелу беларусісткі, дзе я тады-сяды перакідваўся думкамі аб прачытаным з Алемес Наўроцкім альбо Арсенем Лісам, наўзнач пачаў сълніцца гладзенька адпрасаваны, трохі нават дагледжаны ці то асыпрант, ці то студэнт. Аднойчы ён і затрымаў мяне пры шырокім мэталічным стalle з вострым, увагнутым скобаю нажом, што стаяў у падвале і на якім, мусіць, рэзалі паперу, калі сышывалі ці перапляталі зношаныя книгі.

Незнамец папрасіў дазволу спыніцца і, пэўны важнай значнасці, загаварыў да мяне па-расейску:

— Я краем уха слыхал. Ты все восхваляеш свой земляк. А знаеш ли, что во време оккупации здесь, в Минске, он заведовал складом БНС и печатался в фашистском листке?

Незнамец, вядома ж, называў прозвішчы.

— Праз колькі тыдняў мне на калідоры, устрывожаны альбо, праўдзівей, нават напалоханы намеснік дзакана Р.Булацкі неяк съпешна, нават спадхана, сказаў мне:

— Зайдзі да рэктара. Ён выклікае цябе, — і, нібы схамянуўшыся, удакладніў: — Не-е! Да праректара ідзі.

Я зноў спусціцца на першы паверх у той самы пайцёмны калідор, прайшоў міма тых самых чорных дэзвірэй з таямніча таблічкаю “спецчаст” і спыніўся каля другіх, таксама чорных.

— Ты, конечно, знаеш и другого своего земляка, — ён зъмераў мяне пільнімі позіркам. — Ну-у, этого, из Слоніма... А ведь он в

свое время, будучи школьніком, прыветствовал Арсеньеву, читал стышикі, посвященные ей... Не мешаю тебе быть более осмотрительным и разборчивым.

Не скажу, каб я надтага напалахуся, але нечаканае папярэджанье трохі нібы прыгніло, прынізіла мяне, бо я ўжо чуў пра таямніча раскіданыя на філфаку ўлёткі.

Наколькі ўпарты і неадступна мяне высьледжвалі і высовчала нядрэмнае вока шлегаў і охраних доносителей-канфідэнтаў, настолькі неадступна імкнуўся я да сваёй мэты — надрукавацца. Яшчэ раз стараны на перапісці “Зону” і рукапіс занёс у редакцыю “Маладосці”, на гэты раз галоўнаму рэдактару — Аляксею Кулакоўскаму.

Ні да гэтага, ні пасыля гэтага ніхто не казаў мне тыхіх прыязных, добразычлівых слóў, як гэты трохі пануры і чымсці незадаволены чалавек:

— Я да гэтага ўшоў дваццаць гадоў, а ты зъ першага разу напісаў таксама слáунае апавяданье.

Вядома ж, я быў усміхнуўся. Амаль такі ж слова сказаў Максім Танк.

Нехта з рэдакцыйных супрацоўнікаў парапіў зъяніць назуву. Ці на Вера Палтаран?

Праз колькі тыдняў мне паказалі мастикае афармленыне і паклікалі фатакора, каб зрабіць здымак.

Але навэля засталася чамусці ненадрукаванай.

Перастрэўшы мяне на калідоры, устрывожаны альбо, праўдзівей, нават напалоханы намеснік дзакана Р.Булацкі неяк съпешна, нават спадхана, сказаў мяне:

— Зайдзі да рэктара. Ён выклікае цябе, — і, нібы схамянуўшыся, удакладніў: — Не-е! Да праректара ідзі.

Я зноў спусціцца на першы паверх у той самы пайцёмны калідор, прайшоў міма тых самых чорных дэзвірэй з таямніча таблічкаю “спецчаст” і спыніўся каля другіх, таксама чорных.

— Ты помніцца ўжо, што я думаў у

той момант, на што спадзяваўся, чаго чакаў. Апніуўшыся ў прасторным кабінцы з жоўтым масіўным сталом, удэкараваным зялёнім сукном і забытым ужо партрэтам на сцяне. Помніцае толькі: за гэтым масіўным сталом, што сваёю веліччу ўзбуджала страх, сядзеў кірпаносы, стрыжаны пад бобрык мужчына сярэдніх гадоў, а поруч з ім на крэсле — густавалосы з ліловым ад перапою тварам выкладчык палітэканоміі — Баравік. Той самы Баравік, якому мы, студэнты, задавалі нялёгкія пытанні пра становішча ў

— Ну, цяпер толькі ад самога сябе.
— Я ж і кажу — фраер. Выключыць яго! — мусіц, каб улесцьціць шафу, падтакнай угодлівы Баравік.
На досьці для аб'язаў, што на курыных ножках стаяла поруч з фотавітынай сталінскіх ці ўжо ленінскіх стыпендыятаў, здаецца, назаўтра я ўбачыў загад аб сваім выключэнні з універсітету, падпісаны тым жа праектарам — ці то Мальшкіным, ці то Мальшавым.

Кажуць, добрае далёка чувасць, а благое — яшчэ далей. Увесь філфак з дзівам і недаўменнем азіраўся на мяне.

У "Маладосці", калі я прыйшоў вычытаць з трапляткай радасцю і ўзынёслым шчасцем першую ў жыцьці каректuru, мяне сцішком паклікаў у свой рэдактарскі кабінет Аляксей Кулакоўскі. І неяк разважна, нават з халаднаватым спакоем, нібы для інфармацыі, сказаў сухавата:

— Званілі з рэктарату. Напыталі, ці не друкуем мы цябе. Парадлі, вядома, не друкаваць, паколькі ты, як сказаў, звязаўся з замежным антысаўецкім друкам. Што здарылася, Вячаславу?

— Мая віна хіба ў тым, што я паслаў апавяданье ў беластоцкую "Ніву".

— Ну во, нашкодзіў сабе. "Ніва" тут забаронена. Нашы пісьменнікі, бываючы ў Польшчы, за сто вёрст абыходзяць яе.

Цяпер я нарэшце здагадаўся, што тэлефанавалі на толькі сюды, у рэдакцыю "Маладосці".

— Апавяданье я не здымам і буду друкаваць! — як заўсёды цвёрдзя, нават прыстукнуўши па стеле кулаком, ускрыкнуў Аляксей Мікалаевіч і ўсё ж па-бацькоўску парай: — Але ж ты перед тым, як што і куды пасылаць, прыйдзі да мяне і парайся.

Ня ведаў незабыўны Аляксей Кулакоўскі, спрыяючы мне, дваццацірохгадовому выключаному студэнту і літаратур-патчакоўцу, што неўзабаве чакала яго самога. У ту пару ён якраз рыхтаваў да друку знамітую аповесьць "Дабрасельцы", што віхурна прашумела, зълёгку скалыхнуўши непарушныя асновы сацрэалізму. Велічна-халодны айсберг сталіншчыны расставаў і расколаваўся, сыплочы крышталёвы звон лёду, але яшчэ мог раздрушыць і ўтапіць не адзін бель, поўны адварі карабель.

Аднак у штармавое, усыпененое мора літаратуры пад сьветлымі ветразямі выплыўала ўжо новая пакаленіе. І покуль што яно зрабіла ці зьдзейсніла найбольш — яно даплыло да неадкрытых берагоў съявленага прайду. Але ж колькі сярод іх засталося невядомых і нязнаных, выключаных з універсітэтаў, інстытутаў і тэхнікумаў.

Мне прыгадваецца знаёмае з таго далёкага часу імя паэтэс Рагнеды Грышкевіч, вершы якой я, школьнік, з высокім паднябесным усхваляваннем прачытаў у часопісе "Польмі". І вось на першым універсітэцкім сходзе (1952), што галосна і ўзбуджана шумеў у тэатры опэры і балету, нечаканым агніста-перуновым ударам мяне апаліў жорсткі загад, прачытаны дакладчыкам: "За сокрытие фактов біографии исключить с третьего курса філфака студэнтку Рагнеду Грышкевіч".

Гэта было маё першае, найбольш балючае адчуванье непарушнага, абвянянага пакорнымі страхам, сталінскага рэжыму, які несплатолена прагнушчы чалавечай крыві.

І ў памяць ўваскраса ўжо не адна шчымлівая, як задаўненая рана, гісторыя чыёй-ніцы знявешчанай маладосці, паламанага чалавечага лёсу. Але пра гэта з Божае ласкі напішуцца іншыя старонкі майх нявыдуманых апавяданьняў.

Лістапад — снежань 2000 году

Пры канцы 1999 г. дзяржаўнае прадпрыемства "Фабрыка каляровага друку" апубліковала кнігу "Война по законам подлости" накладам 30000 асобнікаў. Выдавец гэтай кнігі — ЗАТ "Праваслаўная ініцыятыва". Узначальвае яго спадар з пабожным прозвішчам Чартовік. Кніга прыцягвае ўвагу каляровай цвёрдай вокладкай і таўшчынёю амаль 500 старонак. На вокладцы — д'ябал з акулярамі на агромністым сміцкім носе замахнуўся сякерай на счэпленыя ў поціку руки, што сымбалізуе непарушны саюз славянскіх народоў: беларускага і расейскага. Самога д'ябла маланкай-дзідай б'е анёл. Д'ябал — гата, натуральна, габрэйскі народ, а анёл, мяркуючы па тэксьце, — Аляксандар Лукашэнка.

Кніга ў простай і даступнай форме тлумачыць прычыны цяжкасця жыцьця, называе вінаватых у занападзе ўсходній Эўропы: "В цэнтре проблем, поставленных нам сёдня жыць, стоят толькі єврейскія вопросы" (с. 474) "Іменно міровой сіонізм является главным врагом всех народов міра" (с.83). Зразумела, у кнізе знайшли свае месца і фальшивыя "Протоколы сіонскіх мудрецов".

НАВУКОВЫ ХАРАКТАР

Прэзыдэнт Юдзейскага Рэлігійнага Аб'яднання ў Беларусі Юрый Дорн даслаў ліст у дзяржаўны камітэт па друку з просьбай прыняць меры супраць выдаўцу і распаўсюдніку "Войны...", а габрэйская грамадкасць — у суд адвекцага рэйнага Менску, патрабуючы прыцягнучы да адказніцы выдаўцу і распаўсюдніку кнігі.

Дзяржкамітэт даслаў запыт у пра-куратуру, і на гэтым усё сцішылася. У судзе абарона пабудавала сваю

пазыцыю на тым, што кніга "Война по законам подлости" — гэта збор на-вуковых артыкулаў, якія павінны аб-мяркоўвацца не ў юрыдычнай уста-нове. Суддзя М.Фёдарава падтры-мала гэту думку. Калегія па грамадз-янскіх справах Менскага гарадзкага суду падтрымала думку рэйнага суду. Знайшы, ў судзе таксама дума-юць, што "народ, ісповедујыч релігію, которая проповедует воровство, мошеннічество, убійство, ізбіеніе целых народов, — являўся по сущес-тву преступным.. Евреі не могуць быць равногравітнімі з хрысціянскім народом", як пішацца на стар.131 кнігі. Ці, прынамсі, дапускаюць, што гэта можа быць прайдай. І хіба гэта ня тое саме?

Па традыцыі, у судовай справе ёсьць і шматлікі лісты працоўных. Яны адрасаваныя генпрокурору і старшыню Вірхоўнага суду і падпісана-ныя сотнямі грамадзянай краіны. Жыхары Менску, якія прачытала кнігу, сцівярджаюць, што "публика-цыя гэтай кнігі сталася адметнай зъяўлю ў культурным і грамадзкім жыцьці нашай Рэспублікі Беларусь. Гэта кніга нясе сціяло гістарычнай прайды, выхойвае пачуцьцё патры-ятызму. Мы даведаліся аб прычынах развалу СССР, пра пятую катену, якая спрабуе музіц ваду і ў нас у Беларусі". Ты, хто выступае "супра-ца" выдання і распایсюджанья кнігі "Война па законах подласць", рабяцца паплечнікамі гэтых раз-рэйнікаў.. Мы падтрымліваем вы-даньне гэтай кнігі і пратыстаем супра-ца спробаў абмежаваць нашае права на прайдзівую інфармацыю".

Да грамадзянам Беларусі далучылася жыхарка Камсамольску-на-Амуры Тамара Філіпенка. "Мы, — піша яна, — былі б вельмі радыя, калі бы наш прэзыдэнт і ягоны ўрад разам з народам змагаліся супраць жыдоў зынавідніх... Я зайдрошу ў нашай краіне, што ў вас прэзыдэнтам А.Г.Лукашэнка. Беларусь — гэта астраўок шасцяці..."

Было з лягічным чакаць рэакцыі А.Лукашэнкі. Але ён не адмежаваўся ад прысьвячэння яму "Войны по законам подлости", а ўрадавая газета "Рэспубліка" надрукавала 5 траўня 2000 г. зворт генеральнага ды-рэктара "Праваслаўной ініцыятывы" Чартовіча "Салдатам Перамогі, братам і сёстрам": "Вы.. амаль нічога ня ведаеце пра тое, што насамрэч са-мая працяглай вайна супраць нашай Айчыны, супраць брацкіх народоў Беларусі, Расеі, Украіны вядзеца ўжо больш, як стагодзьдзе... Працяг-ваеца фізычнае, маральнае і ду-хойнае зънішчэнне славянаў. Пра ўсё гэта вы можаце даведацца з кнігі "Война по законам подлости", якую я склаў, а таксама з папулярнай ра-сейскай газеты "Завтра" (№14-15), якую можна набыць ва ўсіх кіёсках "Белсаюздруку"... З гэтай кнігі Вы даведаеце шмат з таго, што на працягу стагодзьдзяў хавалася ад нашага народу".

Два "дзяржаўныя чалавекі", дэпутаты палаты прадстаўнікоў Валеры Драко і Сяргей Касцян надрукавалі ў газэце "Славянскі набат" артыкул пад назовам "Нэзацым: прыдума-нае і сапраўднае". Аўтары пішуць: "Габрэй можа пазбавіцца заганай

сваёй нацыі, толькі калі адрачэца юдаізму, вырвеца з кіпцюроўага кагалу і выступіць супраць габрэйскага на-цыяналізму.. Можна сцівярджаць, што гітлераўскі фашызм і сіенафа-шызм часоў другой сусветнай вай-ны — адно і тое ж..."

У любой іншай дзяржаве такія праіві кснафобіі, антысэмітывізму, антыкаталіцкай пралаганды, з якімі ўесь час сутыкаешся ў дзяржаўных сродках масавай інфармацыі Бела-руси, даўно абмежкоўвалася б у пар-лямэнце. Але дзе той парлямэнт?..

Лукашэнка прыйшоў да ўлады 10 ліпеня 1994 г. Вал антысэмітывізму пакаціўся па беларускай зямлі не-ўзабаве паслья гэтага. Гэта выпад-ковае ці невыпадковае, але супад-зеньне. Норма стала свастыка на платох і будынках, масавае разбу-рэньне габрэйскіх помнікаў на могілках. За 1998–2000 г. выпадкі ван-далізму былі адзначаныя на могіл-ках у Рэчыцы, Бярэзіне, Магілёве, Бабруйску, Гомелі. Яшчэ ні разу праваахоўныя органы не знайшлі вінаватых. 10 красавіка 1999 г. была падпленена менская сінагога, пад новы 2001 г. падпала пайтарыўся. На мурох сынагогі падпальнікі пакінулі надпіс: "Бей жідов! Спасай Расію!" Як съведчыць праваахоўныя бюле-тэнь "Аркуш" (студзень 2001), "вя-дома, як мінімум, два выпадкі за-бійстваў габрэяў, калі прычынай за-бійстваў стаў агрэсіўны нацыя-налізм".

**Якаў Гутман,
прэзыдэнт Сусветнай
Асацыяцыі Беларускіх Габрэяў**

менш, ён аштрафаваны на 2 мін. заробкі.

НЕ НАПІВАЙСЯ У МАЛАДЭЧНЕ

31 ліпеня 2000 г. а пятай вечара, добра выпішы, Валеры Чаеўскі ру-хайся дахаты. Яго затрымалі міліцыя-нты, завялі ў пастарунак і склалі пратакол аб дробным хуліганстве. Чаеўскі пасаромеўся назваць сваё прозвішча й называўся Івановым. Паслья праверкі зъвесткі яго заявілі ў выцьвярэзьнік, дзе прапанавалі разуці. Чаеўскі папрасіў, каб пусцілі, патлумачыўшы, што не ха-цеў называцца, бо не хацеў, каб пра-яго ўчынак даведаліся дзеци.

А восьмай вечара ў ягоную камэ-ру зайдшоў пам. дзяржурнага Бары-севіч і запытаўся пра зъвесткі. Чаеўскі зноў склусіц, і Барысевіч з калегам прывязали яго да ложка й зъблі. Праз трэй дні хлопца выпысцілі, чиярэй і лечыцца ў ту-быдланспэсіры. БГК накіраваў запыт у гарадзкую ѹбласцную пра-куратуру на конкт зымесці дзеяньняў міліцыі.

ТРАДЫЦЫІ "ПІНСКАЙ ШЛЯХТЫ". ГАНЦАВІЧЫ

3 часоў

Дуніна-Марцінкевіча

у

Беларусі

зъмнілася

мало

што

некалі

пры

зъмні

лі

ц

и

зъмні

Нашы сучаснікі

Адам Глобус

1980. ДРАЧОУІ НАЗВА КНІГІ

Сыніца мне книга з вокладкай бяз назвы. Кожны чытчак сам можа прыдумаць і напісаць назву. Я гартаю старонкі й пішу: "Сакрэты японскай кулінары". Прачынальны згадваю, як граffіtі Пятро Драчоу прыносяць да Карапткевіча бракаваную книгу Анара дэ Бальзака "Шчыгрынавая скура". На вокладцы ёсьць усё, акрамя прозывішча аўтара. Карапткевіч прыдумвае напісаньць Анара дэ Лойка. Драчоу піша, і кніжку пасылаюць прафесару Алегу Лойку. Даволі весела. Але я на пісаць інаки: "Федэрыка Гарсія Лойка". Толькі ў мінулае на вернешся, як на ўбачыш сну, які съніў. Но другі раз у съне я не падпісаў бы вокладкі кнігі з кулінарнымі рэцэптамі.

1980. КАРАПТКЕВІЧІ ЧОРНЫ ПЕРАЦ

"Валодзя, кавы хочаш?" — пытается ўладзімер Карапткевіч, стоячы пасярод лесьвічных пляцоўкі. Каву я люблю. І праз хвіліну сяджу ва ўтульнай, абвешчанай дэкаратыўнымі таперкамі, кухні. Карапткевіч, не шкадуючы, засыпае кавы ў турку. Бяра дзівье гарошыны чорнага перцу. Рэжа із напалам і кідае ў напой. Каву з берцам па-карапткевіцку я гатую сабе ўжо гадоў дванаццаць і добрым словамі згадваю кухара ўладзімера Карапткевіча.

1986. САЗЫКІНА Й КАЙФ

Шклатворца Вольга Сазыкіна пытала, ці не ўжываю я наркотыкаў дзеля ўзбуджэння творчага настрою. Не. Ніколі не карыстаўся стымулятарамі, а ты? Яна кажа, што любіць лёгкі кайф, без яго ёй сумна займацца жывапісам і графіка. Адмаўляць такі шлях у мастацтве я не збіраюся, але ён я мой дакладна. І заняткі сэксам не дадаюць мне пастытчнага натхненія, як Дранько-Майсюку. І аль-каголь, і наркотыкі, і сэкс адымоюць у мене творчы настрой, бо да выпіўкі ў кахраныя я стаўлюся як да мастацкага акту.

1988. КУЗЫМІЧ І ДЗІРАЧКА

Юзлір Віктар Кузыміч, які потым зробіў новы варыянт крыжка Эўфрасініі Палацкай, прывозіць свае працы ў рэдакцыю часопісу

"Крыніца". Ён раскладае на сталах шэра-блакіты геаметрычны мінімалізм з металу. І што зьдзіўляе: Кузыміч бачыць на рукаве свайго швэдра маленечку, чужому воку незадаўажную дзірочку і кажа: "Кепскі я мужык, калі жонка не зацыравала дзіркі на адзежы".

2000. СІДАРЭВІЧ І БУКВАР

З крытыкам Анатолем Сідарэвічам загаворвале пра буквары. Ніяма ў беларусаў добрага буквара. Анатоль расказвае, як ягоны пляменык чытаў у буквары: "У бары съпявіа вязюля". Сучасны гарадзкі дзеці добра ведаюць бар, і шмат хто зь іх на бачыў таго букварнага бору.

2000. ЯДЗЯ Й ВЕНІК

Позна ўвечары дачка Ядзя пераказае менскую легенду пра таксоўшчыку на веніку...

Дзяўчына ноччу выхадзіць з дома. Да яе на памяле падскаквае мужчына й прантануе падвесьці. Дзяўчына адмаўляеца. На яе настаўляеца нож. Даводзіца скакаць на веніку да трапейбуснага прыпынку ў плаціцы 80 рублёў. У кашальку толькі 10. Таксоўшчык дае рэшту. На прыпынку стаіць пажылы мужчына й съмліеца. Што вы съмліеёс? А я сам 10 хвілінаў таму на гэтым таксі прыехаў.

Тата, ты мне на верыш? Веру, Ядзя, веру... Я гэтую гісторыю чуў 30 гадоў таму, і з таго часу веру ў яе сапраўднасць.

2000. ДАНІЛІКІ Й КНІГА

Зыміцер Данілік пакрысе распрадае бібліятэку свайго нябожчыка-дзеда. Міхась Скобла мне падказвае, што ў кнігазборы былога палкоўніка КДБ ёсьць і мая книга "Груд", якую ў 1984 г. забараніла выдаваць цэнзура. Той асобнік бяз вокладкі, акуратна праштыты ўручную, белымі ніткамі, я выкупляю. Побач з маймі вершамі нечая рука панапісала алоўкам: "Містыка!?" Богашукальніцтва. Рэлігінасць. Ідэйна няправильна. Невядома, на што намякае. Апалаітъніць..."

Захоўваўся мой "Груд" не на беларускай паліцы, а разам з кніжкамі Салжаніціна. На кожную кніжку палкоўніка ёсьць каталёжная картка. Шкада, што картку я не здагадаўся прыыдабць.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

беларуская кляса

Мазыр, 2001 г. За беларускую першую клясу нашым дзеткам. Хто разам? Аленка, Анатоль. Т.: 37-39-2

відэа

У Гомлі з'явілася відэа па-беларуску! Т.: 45-11-51 (18.00-22.00 штодзён)

Відэа: "На чорных лядах", "Фільм з узделам В.Шалкевіча" ды іншэ. Бясплатны катаёт. Дашице капэрту+купон на адрас: 220107, Менск, а/с 150

вітаны

Gordito! Espero que 21.01 sea fiesta para ti. Te felicito por abrazo con toda fuerza. Cuerpo

Любая ліцаўстві - Янка, Наталья, Алеся - прывітаны! Дзякую Вам за ўлагу. З Бабра

Шаноўнага Батуева Паўла віншую з днём народзіна. Зычы

моцнай волі і добраі долі. Віктар Я.

Шаноўны Генадзь Бураўкін, мы ўдзячны Вам за "Раніцу".

Шыра радаваліся. Сібры клубу "Маладзічок"

Друху маля! Віншую з днём народзіна. Грошкай табе поўны кошык! Твая маленская сібровачка Касенка Ірынчак! Лепшай за Цябе нікога німа і ня будзе. Ты мая аднайна на ўсё жыццё. Ты народжана для мяне. Віца Ірачка, кахраныне маё! Без Ъ Цябе жыццё ні мае сэнсу. Віца Ірынка! Я буду Цябе каҳаць ўсё жыццё, адну-адну Цябе. Віца

Юрасіку! Я буду цябе каҳаць ўсё жыццё, толькі Цябе. Маленькая

друктарка

Аддам ахвотным старую папаваную габарытную друктарку "Ятрань". Транспарт намаганьнімі ахвотных. Бард Мельнікай. Т.: (0232) 54-30-40

ідэя

Юлія Андрэева, чым Ваш кандыdat лепшы за Лукашэнку, калі ён пойдзе на любую хлусць? Гэта ўсё штучна. Сяржук Ц.

Генадзь - Чалавек, Навуковец. Наставнік з вялікай літары, я уласна для мяне - духоўны Бацька. Ніхай жа берах яго Бог! "Нашчадак"

"Ad maskala i panou niama czaho spadziewaci sia, bo jany nia wolnośc, a hłumu naszeho choczu". Мужыкія Праўда

Шэрыя жаўнеры выбываюць дзіверы. Гэты на сон - гэта рэчансінцы. Ня сьпі, не маучы, змагайся, не забываіся, гэй! Дацент. dacent@tut.by

каляска

Вазмы крутыя каліскі для хлопца-немаўляці і пральную машыну-аўтамат. Бард Мельнікай. Т.: (0232) 54-30-40

кніга, музыка

Прадам энцыклапедыю "Гісторыя Беларусі", т.2 па кошце, за які набыў - 8 у.а. Т.: (0232)48-38-91

Выдадзена праца "Друвінг Святыці" - першы твор з сэрыі ідеалігічных падстак GEGA Ruch. Даэзі звароту па ўмовы атрыманыя працы належыць даслаць замову з абрэгунтаваннем свае патрэбы ў ёй на адрас: 220050, Менск, а/с 342

Часопіс "Nihil" можна набыць: ва Управе (Варвашэні, 8), на "Трубе", на выставе ў к/з "Менск", у ТБМ (Румянца, 13)

Шукав якасны запіс музыкі і песьні з фільмаў "Эманюэль" і "Віртансы Эманюэль". Бард Мельнікай. Т.: (0232) 54-30-40

Шукав музыку для супольнай работы над майдані песьні. Бард Мельнікай. Т.: (0232) 54-30-40

Кампакт "Жыўем!" - съпявяюць "Песьніры" на вершы Ларысі Генюш; відакасць "NRM/Народны альбом". Т.: (017) 240-78-01, 213-43-52

net

Трэці нумар "Слова Нациі". 220086, а/с 121. Замова ю калірта па вас. У Internet - www.slova.cjb.net

"Святыца дуброва" - віртуальная прастора для ўсіх паганцаў, традыціоналістаў, геалітакіў да нацыянал-патрэбяў. www.dubrova.cjb.net

Ц ёсьць у беларускіm Internet'e добры беларускі chat? Дзяніс зь Менску. Т.: 274-87-79

прапановы

Junela, 30 studzienia, kab ty znała, 3 hady ad našaha aſcijszana znajomstwa budzie. Calavacca nia budam? Siaržuk

праца

Шукав працу ў хаде ё ў па расклейцы. А/с 9, г.Гомель-8

сучасныя сагі

ПІРАТЭХНІК

Адна сяброўка распавяла мне во ѹкайістру. Нейкі падлётак, як і многія ягоны дружбакі-раўнелеткі, аж занадта захапляўся разнага кшталту піратэхнічнымі заўважкамі. Гэтае захапленыне расло з надыходам навагодніх съвятаў. Аднойчы перад праваслайнім Раством ён прыдбай колкі раней на бачаных вялікіх пэтардаў, паклаў у кішлю штаноў ды пабег пахваліцца новымі цацкамі перад сябрамі. Але пасыпех быў ня ў лад — на зімовай дарозе ён паслызнуўся і добра гэпнуўся. Ад моцнага ўдара ў кішэні здатавалі пэтарды, ад выхуку якіх хлапца ня жартам павярэздзіла геніталі.

Варыянт каляднае страшылкі, засыярогі для малых аматараў піратэхнікі са зваротам да мужчынскага кастрацыйнага комплексу. Прыклады апошняга ў беларускай традыцыі практична няявівучаныя. Прыйдзеца піратэхнік адно хіба народны жарцік: "Сядзь! Хай не вісяц!" Адараўчца — разаб'юцца!"

НЯВОЛЬНАЯ РУСАЛКА

"Мой хлопец мне во што распавёў. Адзін пасаціан доўга да адной дзеўкі залядаўся. Нарэшце яны сустрэліся ў яго дома, і ён атапіў яе нейкім зельлем, што тая, ледзьве справа дайшла да адбыткаў, нечакана адключылася. Апрытомнела дзеўка ў лазні — голая ды скаваная ланцутам. Залётнік аказаўся сапраўдным маньякам, які ледзь ня цэлы год, пакуль яго выпадкова ня выкрылі, трymаў дзяўчыну за руслаку, почасту гвалтуючы ды кормячы ўзвес час адно скрою рыбай".

Жывучасць русальных сюжэтав у беларускім кантэксьце проста ўражавае. Адам Глобус

GOTT MIT UNS!

На адным з уроку ў якой-ніць школе зайшліся пра Бога. Наставніца, хоць і выхоўвалася коліс у атэістычных традыцыях, палка да водзіла шкалярам Яго існаваньне. Дзеткі маўкліва пагаджаліся, і толькі адзін упарт адмаўляўся. Колькі і як наставніца ні пераконвала, колькі ні выстаўляла аргументаў "за", хлапец настойліва паўтараў сваё: "Бога

Прадаю: Факсымільнае выданыне Бібліі Скарыны ў 3 т.; Энц. прыроды Беларусі ў 5 т.; 36. тв. Ул. Карапткевіча ў 8 т.; В. Быкаўава ў 4 т.; Расейска-беларускі спл-к у 3 т. 1994 г.; т. 2 Поўнага зб. твораў Янкі Купалы — 1996 г. Т.: 258-43-54

Бо так паликі Бог сказаў, што аддэю Сына Святого Архандэргона, каб усяко, хто вере ў Яго, ян зімі, але меў жыццё вечнае. Ян 3:16
БЕЛАРУСКАЯ ЭВАНГЕЛЬСКАЯ ЦАРКВА
Небяспека штоўніцай у Менску з 10-й гары: вул. Любімава 21-56, тэл.: 2